

KKTC
YAKINDO UÜNVERSİTESİ
SALIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FUTBOLSEVERLERİN DEĞERE YÖNELTEN FAKTÖRLERİNİN
SAPTANMASI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
(ADANA DEMİRSPOR ÖRNEĞİNDE)

Ela ÖZBAKAN

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA, 2015

KKTC
YAKINDO U ÜN VERS TES
SA LIK B L MLER ENST TÜSÜ

FUTBOLSEVERLER İKİDETE YÖNELTEN FAKTÖRLERİN
SAPTANMASI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
(ADANA DEMİRSPOR ÖRNEĞİ)

Ela ÖZBAKAN

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA, 2015

KKTC
YAKINDO U ÜN VERS TES
SA LIK B L MLER ENST TÜSÜ

FUTBOLSEVERLER İDDETE YÖNELTEN FAKTÖRLERİN
SAPTANMASI VE ÇÖZÜM ÖNER LER
(ADANA DEM RSPOR ÖRNE İ)

Ela ÖZBAKAN

Beden Eğitimi ve Spor Programı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Nazım Serkan BURGUL

LEFKOŞA, 2015

Sa ĩık Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ ü'ne

Ela ÖZBAKAN tarafından hazırlanan “FUTBOLSEVERLER DDETE YÖNELTEN FAKTÖRLER N SAPTANMASI VE ÇÖZÜM ÖNER LER (ADANA DEM RSPOR ÖRNE)” adlı çalı ma, jürimiz tarafından Beden E itimi ve Spor Anabilim Dalında YÜKSEK L SANS TEZ olarak kabul edilmi tir/edilmemi tir.

Jüri Ba kanı: Yrd. Doç. Dr. Ula YAVUZ

Yakın Do u Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. Cevdet TINAZCI

Yakın Do u Üniversitesi

Üye (Danı man) :Yrd. Doç. Dr. Nazım Serkan BURGUL

Yakın Do u Üniversitesi

ONAY:

Bu tez, Yakın Do u Üniversitesi Lisansüstü E itim-Ö retim ve Sınav Yönetmeli i'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun gör¼lm¼ ve Enstitü Yönetim Kurulu kararıyla kabul edilmi tir/edilmemi tir.

Prof. Dr. hsan Çalı

Enstitü Müdürü

TE EKKÜR

Çalı mamda bana yardımcı olan tez danışmanım Sayın Yrd.Doç.Dr. Nazım Serkan BURGUL' a te ekkür ederim.

Çalı mamda bana yardımcı olan Sayın Doç.Dr.Cevdet TINAZCI'ya te ekkür ederim.

Çalı mamın istatistik bölümünde bana yardımcı olan Sayın Doç.Dr. Iker ET KAN'a te ekkür ederim.

Çalı mamın son a amasındaki düzeltmelerimde bana yardımcı olan Sayın Yrd.Doç.Dr.Ula YAVUZ'a te ekkür ederim.

Çalı mamın öncesinde ve çalı mam boyunca her anlamda yanımda olan ve bana güvenen sevgili e im Kadir ÖZBAKAN' a sonsuz te ekkürler.

Ayrıca çalı mamın en yo un oldu u dönemde biricik o lumla ilgilenen ve benden desteklerini esirgemeyen sevgili anneme ve ablama te ekkür ederim.

Ela ÖZBAKAN

ÖZET

ÖZBAKAN E. Futbolseverleri iddete Yönelten Faktörlerin Saptanması ve Çözüm Önerileri (Adana Demirspor Örneği). Yakın Doğu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa, 2015

Bu araştırmanın amacı; Futbolseverleri iddete yönelten faktörleri saptamak ve çözüm önerileri belirlemektir. Araştırmaya; Adana ilinde bulunan 236'sı erkek 64'ü bayan toplam 300 Adana Demirspor Kulübü taraftarı katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, futbolseverleri iddete yönelten faktörlerin tespitine yönelik, araştırmacı tarafından yüz yüze görüşülerek yapılan, toplam 32 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde SPSS 16.0 paket programı kullanılarak yüzde(%) ve frekans(f) dağılımlarına bakılmıştır. Ayrıca; cinsiyetler arasında ilişki olup olmadığı Ki-Kare testi uygulanarak değerlendirilmiştir ve anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Taraftarların %60.0'inin günlük ve müsabaka sırasındaki tepkileri aynıdır. Takımları maçı takip ederken %46.7'si kavgacı bir yapıya bürünmektedir. Taraftarların %45.3'ü amigolar tarafından olumsuz etkilenmektedir. Taraftarların %66.7'si amigoların olayları ateşlediklerini düşünmektedir. Taraftarların %54.7'si Kitle İletişim Araçlarının iddeti körüklediğini düşünmektedir. Taraftarların %70.7'si yöneticilerin tavırları ve davranışlarının olayların çıkmasına neden olduğunu düşünmektedir. Ki-kare testi sonuçlarına göre: Araştırmaya katılan taraftarların cinsiyetleri ile hakemin takımları aleyhine verdiği karardaki tavırları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Cinsiyetleri ile takımlarının maçı izlemesinden sonra hırslarını kimden çıkardıkları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Yaşları ile müsabaka izlemeye gitme nedenleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Eğitim durumları ile takımlarının maçı izlemesinden sonra nasıl etkilendikleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Meslekleri ile seyirci olarak herhangi bir olaya katılıp katılmadıkları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Gelirleri ile müsabakalara gitme sıklıkları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Anahtar kelimeler: Futbol, futbolsever, iddet, saldırganlık

ABSTRACT

ÖZBAKAN E. Determination of Factors Leading Football Fansto Violenceand Recommendationsfor Its Solution (The Case of Adana Demirspor). Near East University, Institute of HealthSciencesand School of PhysicalEducationand Sports, Master’sThesis, Nicosia, 2015

Theaim of thisresearch is to identifythefactorsthatleadfootballfanstoviolentactsandproposesolutionstothis problem. Thereseearchthattookplace in Adana, 236 maleand 64 female of total 300 Adana Demirspor Club fanstoparticipate. Inordertocollect data tofindoutthefactorsleadingfootballfanstoviolence, theresearcherconducted a surveyconsistedof 32questions. Data obtainedfromthesurveywereanalysedthrough SPSS 16.0 softwarepackagebyexaminingthedistribution of percentage (%) andfrequency (f). Inaddition, therelationshipbetweenvariableswhereexaminedbyapplyingChi-squaretest andsignificancellevel is taken as 0.05.%60.0 of thefans’ commonreactionsandreactionsduringthematchare not thesame. Whentheirteam is defeated, %46.7 of thefansbecomeaggressive. %45.3 of thefansarenegativelyaffectedbytheamigos. %66.7 thinksthattheamigosarethecause of theevents. %54.7 of thefansthinksthatthemasscommunicationreihiclesenhancestheviolence. %70.7 of thefansthinksthattheattitudesandbehaviors of managersarethecause of theeventshappening. Accordingtotheresults of Chi-square test: there is a significantrelationshipbetweengender of thefansandtheirattitudetowardsthereferee’sdecisionagainsttheirteam. The test foundnorelationshipbetweenthefans’ genderand on whomtheyventtheirangeraftertheirteam is defeated. There is nosignificantrelationshipbetweentheiragesandtheirreasonsforgoingtoseethematch. There is nosignificantrelationshipbetweentheireducational background and how theyareinfluencedaftertheirteam is defeated. There is nosignificantrelationshipbetweentheiroccupationandwhethertheygetinvolved in an

incident or not. There is no significant relationship between their income and frequency of their going to football matches.

Keywords: football, football fan, violence, aggressiveness

Ç İ N D E K L E R

ONAY SAYFASI III

TE Ş K İ L E T İ V İ

Ö Z E T V

ABSTRACT VI

Ç İ N D E K L E R VII

S İ M G E L E R V E K İ S A L T M A L A R D İ Z İ N İ X

T A B L O L A R D İ Z İ N İ X

1. G İ R İ Ő

1.1. Amaç ve Varsayım 2

1.2. Problem Cümlesi 2

1.3. Alt Problemler 3

1.4. Sınırlılıklar 3

1.5. Tanımlar 3

1.6. Ara tırmanın Önemi 4

2. GENEL B İ L G İ L E R 5

2.1. Futbolun Tanımı 5

2.1.1. Futbolun Do ğ u u ve Tarihi Geli Ő mi 7

2.1.2. Dünya'da Futbol 8

2.1.3. Türkiye'de Futbol 9

2.1.4. Adana Demirspor'un Tarihi 10

2.2. Taraftar Olgusu 13

2.3. Futbol Taraftarı 14

2.4. İ ddet Kavramı 15

2.5. Sporda İ ddet 16

2.5.1. Futbolda İddet ve Saldırganlık	17
2.5.2. Futbolda İddeti Etkileyen Sosyal ve Psikolojik Faktörler	18
2.5.2.1. Sosyal Faktörler	18
2.5.2.2. Psikolojik Faktörler	18
2.5.3. Futbolda İddet Kanunu	19
2.5.3.1. Yasak Beyan ve Demeçler	19
2.5.3.2. İddet Olaylarının Meydana Gelmesi ve Spor Alanlarının Zarara Uraması	19
2.5.3.3. Spor Ahlakına Aykırı ve Ayrımcılığa Yönelik Söz Sarf Edilmesi	20
2.5.4. Dünya’da İddetin Tarihsel Süreci	20
2.5.5. Türkiye’de İddetin Tarihsel Süreci	20
2.5.6. Futbol Taraftarlarının İddet Etkileri	21
2.5.7. Taraftarların İddet ve Hooliganca Davranış Etkileri Çinde Bulunma Nedenleri	21
2.5.8. Futbol Taraftarlarında Görülen Saldırganlık ve İddette Tahrik Olma Çeşitleri	23
2.5.9. Futbol Taraftarlarının Saldırgan Olmalarında Rol Oynayan Faktörler	23
2.5.9.1. Aile	23
2.5.9.2. Eğitim	24
2.5.9.3. Sosyal Tabakalar	25
2.5.9.4. Kültür	26
2.6. Fair Play	26
2.6.1. Spor ve Fair Play	27
3. GEREÇ VE YÖNTEM	28
3.1. Evren	28
3.2. Örneklem	28
3.3. Verileri Toplama Araçları	28
3.4. Verilerin Analizi	28
4. BULGULAR	29
5. TARTIŞMA	67
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	70

6.1. Sonuçlar	70
6.2. neriler	70
6.2.1. Uygulamaya Yönelik neriler	70
6.2.2. Ara tırma nerileri	71

KAYNAKLAR72

EKLER

EK 1. Anket Formu80

S MGELELER VE KISALTMALAR D Z N

DDY	: Devlet Demir Yolları
FDT	: Futbol Disiplin Talimatı
F FA	: Uluslararası Futbol Federasyonları Birli i
IOC	: Uluslararası Olimpiyat Komitesi
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
SPSS	: Sosyal Alanlar istatistik Paket Programı
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
UEFA	: Avrupa Futbol Federasyonları Birli i

TABLÖLAR

Tablo 1. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cinsiyetlerine göre dağılımı.

Tablo 2. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının yaşlarına göre dağılımı.

Tablo 3. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının eğitim durumlarına göre dağılımı.

Tablo 4. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının mesleklerine göre dağılımı.

Tablo 5. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının aylık gelirlerine göre dağılımı.

Tablo 6. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının doğum yerlerine göre dağılımı.

Tablo 7. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının medeni hallerine göre dağılımı.

Tablo 8. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının çocuk sayısına göre dağılımı.

Tablo 9. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının ikamet yerlerine göre dağılımı.

Tablo 10. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının ikamet ettikleri evin tipine göre dağılımı.

Tablo 11. Ara tırmaya katılan kulüptaraftarlarının ikamet ettikleri evin mülkiyetine göre dağılımı.

Tablo 12. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının arabalarının olup olmadığına göre dağılımı.

Tablo 13. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının en sık izledikleri televizyon programlarına göre dağılımı.

Tablo 14. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının futboldaki oyun

kurallarını ve yeni yapılan de i iklikleri bilip bilmediklerine göre da ılımı.

Tablo 15. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının takımlarına haksızlık yapılıp yapılmadı na göre da ılımı.

Tablo 16. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının müsabakalara gitme sıklı na göre da ılımı.

Tablo 17. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının günlük ya antlarındaki tepkiler ile müsabaka sırasındaki tepkilerin aynı olup olmadı na göre da ılımı.

Tablo 18. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının amigolar tarafından nasıl etkilendiklerine göre da ılımı.

Tablo 19. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının amigoların davranı larını nasıl de erlendirdi ine göre da ılımı.

Tablo 20. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının takımlarının ma lup oldu unda nasıl etkilendiklerine göre da ılımı.

Tablo 21. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının hakemin takımlarının aleyhine vermi oldu u bir karardaki tavırlarına göre da ılımı.

Tablo 22. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının takımlarının ma lubiyetinden sonra hırslarını kimden çıkardıklarına göre da ılımı.

Tablo 23. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının iddet olaylarının en önemli nedeni hakkındaki dü üncelerine göre da ılımı.

Tablo 24. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının müsabaka izlemeye gitme nedenlerine göre da ılımı.

Tablo 25. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının kar ıla malardan önce seyircileri saldırganlı a yönelten en önemli faktörün ne oldu uyla ilgili dü üncelerine göre da ılımı.

Tablo 26. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarını müsabaka esnasında saldırganlı a yönelten en önemli sebebe göre da ılımı.

Tablo 27. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının iddet olaylarına kar ı alınabilecek en önemli tedbir olarak neyi dü ündüklerine göre

da ılımlı.

Tablo 28. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının kitle iletişim araçlarının iddeti körükleyip körüklemediğiyle ilgili dü üncelerine göre da ılımlı.

Tablo 29. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının yöneticilerin tavır ve davranışlarının olayların çıkmasına neden olup olmayacağıyla ilgili dü üncelerine göre da ılımlı.

Tablo 30. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cezai önlemlerin iddeti engelleyip engellemediği ile ilgili dü üncelerine göre da ılımlı.

Tablo 31. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının seyirci olarak herhangi bir olaya katılıp katılmadıklarına göre da ılımlı.

Tablo 32. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının müsabakalardaki iftreliliğini yayını onaylayıp onaylamadığına göre da ılımlı.

Tablo 33. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cinsiyetleri ile takımlarının ma lubiyetinden sonra hırslarını kimden çıkardıkları arasındaki ili kiye göre da ılımlı.

Tablo 34. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cinsiyetleri ile hakemin takımlarının aleyhine verdiği kararındaki tavırları arasındaki ili kiye göre da ılımlı.

Tablo 35. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının yaşları ile müsabakaya izlemeye gitme nedenleri arasındaki ili kiye göre da ılımlı.

Tablo 36. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının eğitim durumları ile taraftarı oldukları takımın ma lup olduğu unda nasıl etkilendikleri arasındaki ili kiye göre da ılımlı.

Tablo 37. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının meslekleri ile seyirci olarak herhangi bir olaya katılıp katılmadıkları arasındaki ili kiye göre da ılımlı.

Tablo 38. Ara tırmaya katılan kulüptaraftarlarının gelirleri ile müsabakalara gitme sıklıkları arasındaki ili kiye göre da ılımlı.

1.G R

Günümüzde gittikçe büyük önem kazanan, hızla yayılan ve geli en spor, kitleleri pe inden sürükleyen, onları disipline eden ve yönlendiren önemli bir olgudur. Bütün canlıların, dolayısıyla tüm insanların hareket etme ihtiyacı vardır. İnsanların, bu do al ihtiyaçları kar ılayabilmelerinde en büyük araç, spor faaliyetleridir. Bu ihtiyaçların düzeyine göre, bazı insanlar spor faaliyetlerine uygulamalı olarak katılırken, bazıları da dolaylı(seyirci) olarak katılmaktadır. Ancak bu ki iler sportif faaliyetlere hangi yolla katılırsa katılınsınlar, sonuçta hareketlerinde bir benzerlik görülür. Çünkü seyirci de o anda sportif faaliyet içindedir(Acet, 2006, 9).

Spor görünü te homojen bir kültür yapısına sahiptir, bir dünya kültürünü kapsar, bir ço unlu u temsil eder, ama yine de birçok de i imden geçmi tir. Toplumların kendi özelliklerini korumak isteme engellerini a mı tır. Hatta alt kültürlerden ve fiziksel mesafelerden de etkilenmi tir. Görünen tüm bu belirginliklerin altında, spor aslında sadece belli yol katetmi ve süreklilik kazanmı homojen bir bütünlük de il, birçok farklı hayatın birbiri içine girmesi, karı masıyla olu an refah bir bütünlüktür. Buradan yola çıkarak belirtmek gerekir ki, spor ve tezahüratlar, bölünmez ve tek bir obje de il, çok farklı yönleri yüzeyleri olan, karma ık bir objedir; dünyanın düzeninden ve düzensizli inden olu mu bir evren gibi. Ona dü en tüm bu çe itlilik içinde ve enginli inde bir araya gelip bütünle mesidir (Yarsuvat ve Bolle, 2002, 27).

Spor Bran ları arasında sporcusu ve izleyeniyle en büyük payı alan futbol, tüm dünyayı saran ortak bir heyecan ve rekabet sporu haline gelmi tir. Geni kitlelere hitap eden futbol, de i ik Sosyo-kültürel yapıya sahip insanlardan olu maktadır. Küçükten büyü e, gençten ya lıya, erkekten bayana kısaca toplum içerisinde herkesin ilgisi oranında bir takıma sempati duydu u günümüzde, spor seyircilerinin yeri, önemi ve bunların psikolojik yapıları önemli bir yer tutmaktadır (Arslan ve Bingölbali, 1997, 3-10).

Günümüzde spor, içinde ya adı ımız toplumsal hayattan ayrı dü ünülmemelidir. Spor sosyolojisi ve psikolojisi hakkında yapılan ara tırmalar, sporun toplumsal yapının bir yansıması oldu unu göstermektedir. Profesyonel futbol, pazarlanabilir bir ürün haline gelmi tir. Bu sebeple futbol kulüpleri, pazardan fazla pay almak için kulüp taraftarlı mı te vik etmektedirler. Bir toplumun özünü olu turan önemli unsurlar, u ra tı ı spor dalı ve bu spor dalı üzerindeki övgüleridir. Toplumda

egemen olan sporun yapısındaki incelemeler, o toplum ve kültürü hakkında önemli ipuçları sağlamaktadır (Taşkın, 2000, 36).

Bugün seyirci ve seyircilerin davranışları, bunların kişilik özellikleri bir tartışma konusu haline almıştır. Özel izlenimlerden, bilimsel çalışmalara kadar dile getirilmekte olan bu konu etrafındaki fikirler, derinlik olmakla beraber, genel eğilimdir ki, son yıllarda tribünler birer problem alanı haline almış, seyircilerin ve taraftarların davranışlarında istenmedik yönde derinlikler olmuştur (Yüksel ve diğ., 1998, 22-26).

Bu araştırmada, futbolseverleri iddiate yönelten faktörler bazı derinliklere (cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve aylık gelir dağılımı) göre incelenerek, saptanan sorunların çözülmesinde etkili olacak öneriler belirlenecektir.

1.1.Amaç ve Varsayım

Bu araştırmanın amacı, futbolseverleri iddiate yönelten faktörleri saptamak ve çözüm önerileri belirlemektir.

1.2.Problem

Bir futbol takımı taraftarlarının davranışlarına bakıldığında, bu taraftarların birbirlerinden etkilenerek beraberce hareket ettikleri ve davranışlarına yön verdikleri gözlenmektedir. Bu kişiler artık bir şahıs olmaktan çıkarak bir beraberlik hissettikleri bu grup içerisinde kendilerini algılayıp, birbirlerine benzer davranışlar gösterirler. Seyircilerin; kalabalık olarak buldukları grup içerisinde, kötü niyetli insanlar, kırtıcı, saldırgan davranışlar ne kadar çok ise grubun da onlarla beraber hareket etmeleri kaçınılmaz olur. Burada kişilerin birbirinden etkilendiği ortaya çıkmaktadır (Acet, 1997, 12).

Spora katılan gruplar günlük yaşamın problemlerini taşıyarak tribünlere gelmekte ve seyirci denen kalabalık olmaktadır. Bu kitle, dinamik bir yapıya sahiptir. Kalabalıklar, genellikle çok sayıda arkadaş grupları ve yakınlarından, aile üyeleri ve tek tek bireylerden meydana gelir. Bir kişi bir olaya kalabalık içindeyken ait olduğu kalabalığın koyduğu normlar içinde tepkide bulunduğu halde yalnızken aynı olaya farklı tepkiler gösterebilmektedir. Taraftarların her geçen gün takımlarına karşı biraz daha tutumlu, gerçekleri görmeye karşı isteksiz, arkadaşlarına, hakemlere, sporculara

ve di er izleyicilere kar ı saygısız, saldırgan hale geldikleri açıkça gözlenmektedir(Cumhuriyet Gazetesi, 1991, 18).

Kulüp taraftarlarını iddete yönelten faktörler ile cinsiyet, ya , e itim durumu ve aylık gelir da ılımı arasında bir ili ki var mıdır?

1.3.Alt Problemler

1-Ankete katılan kulüptaraftarlarının cinsiyetleri ile takımlarının ma lubiyetinden sonra hırslarını kimden çıkardıkları arasında bir ili ki var mıdır?

2-Ankete katılan kulüp taraftarlarının cinsiyetleri ile hakemin takımları aleyhine vermi oldu u kararda tavırlarının ne oldu u arasında bir ili ki var mıdır?

3-Ankete katılan kulüp taraftarlarının ya ları ile müsabaka izlemeye gitme nedenleri arasında bir ili ki var mıdır?

4-Ankete katılan kulüp taraftarlarının e itim durumları ile takımlarının ma lubiyetinden sonra nasıl etkilendikleri arasında bir ili ki var mıdır?

5-Ankete katılan kulüp taraftarlarının meslekleri ile seyirci olarak herhangi bir olaya katılıp katılmadıkları arasında bir ili ki var mıdır?

6-Ankete katılan kulüp taraftarlarının gelirleri ile müsabakalara gitme sıklıkları arasında bir ili ki var mıdır?

1.4. Sınırlılıklar

Bu ara tırma; TC'nin Adana linde ikamet eden236'sı erkek 64'ü bayan toplam 300 Adana Demirspor Kulübütaraftarıyla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Fanatizm: Fanatizm sözlük anlamı itibariyle; "Sahip olunan veya pe inden ko ulan de i ik amaçlı görü lere, fikir veya ideolojilere a ır ı ekilde ba lılıktan do an tavizsiz ve katı bir davran ı ekli ve bundan do an bir akımdır. Bu akım siyasetten spora kadar görülebilmekte ve bir takım tepkici davran ı ları da kapsamaktadır. Modern sanayi toplumlarının insanı yalnızla tırıcı, insani de erleri törpüleyici ve insanın sosyal niteli ini zayıflatıcı tesirlere kar ı tepki yolu ile rahatlamayı sa layıcı bir yoldur. Fanatikle en fert ve topluluklar kendi kendilerini topluma kabul ettirme yollarını da ararlar" (Erkal ve di .,1997, 110).

Taraftar: Yanda , sporcunun veya sporcuların, temsil ettikleri renklere, kulübe veya bayra a ba lı kimse anlamına gelmektedir (TDK Sözlü ü, 2014).

iddet: iddet sözcü ü genel anlamda, a ırı duygu durumunu, bir olgunun yo unlu unu, sertli ini kaba ve sert davranı ı, eylemi nitelendirir. iddet özel olarak saldırgan davranı ları, kaba kuvveti, beden gücünün kötüye kullanılmasını, yakan, yıkan, yok eden eylemleri ta lı, sopalı, silahlı, bıçaklı saldırıları, ferde ve topluma zarar eylemlerini kapsar(Köknel, 1996, 20).

1.6. Ara tırmanın Önemi

Bu ara tırma, futbolseverleri iddete yönelten faktörlerin saptanması ve çözüm önerilerinin futbol dünyasına ne gibi yararlar sa layabilece ini ortaya koymak için yapılmı tır. Ara tırmada elde edilen bulgular, bundan sonraki çalı malara da kaynak te kil edebilmek açısından önem ta ımaktadır.

2. GENEL B LG LER

2.1 Futbolun Tanımı

Futbol, birçok ara tırmacıya göre, yüzyılın en popüler spor dalıdır. Basit olması, galibin önceden kestirilememesi, iddia, rekabet, heyecan, gerilim, sevinç ve hüzn gibi duyguları ön plana çıkarması, yediden yetmi e çe itli ya gruplarından insanların hem oynamaktan hem de izlemekten zevk alması gibi unsurlar, dünyanın her kö esindeki çe itli ki i ve grupların futbolu benimsemesini, takip etmesini dolayısıyla en popüler spor dalı haline gelmesini sa lamaktadır(Kuper,1996, 1).

Futbol, modernle me süreciyle birlikte, belli bir alt kültüre ait oyun olmaktan çıkarak kitlelerin pe inden sürüklendi i popüler bir e lence aracı olmak yanında, insanların neredeyse dinsel biçimde ba lılık gösterdikleri temel bir doyum kayna ı statüsü edinmi tir. Dünya ölçe inde yaygınla arak- Amerika Birle ik Devletleri dı arıda bırakılırsa- evrensel bir spor haline gelen futbolun, bu süreçte “oyun” niteli i giderek azalmı , “seyirlik” yani gösteri niteli i öne çıkmı tır. Bununla ili kili olarak, futbola yapılan maddi yatırımlar da, etkisine aldı ı kitlelere paralel bir ekilde arttı ; futbol, içinde “futbol oyunu” nun da yer aldı ı büyük bir ticari sektör görünümünü almı tır(Kayao lu,2003, 301).

Küreselle menin etkisini en fazla gösterdi i spor dalı hiç ku kusuz ki Futbol’dur. Futbol, günümüz kitle insanını pe inden en fazla ko turan spor dalı haline gelmi tir. Oynamak için bir top ve iki kaleye, bunlar yoksa iki ta ve bir teneke kutuya ihtiyaç olan bir spor olan futbol, bu kadar basit bir oyun olmasına ra men, günümüzde en karma ık spor dallarından birisi haline getirilmi tir. Kulüplerin, oyuncuların kazandı ı paralar, ikeler derken futbol köklü bir de i ime u ramı ve futbol basit bir oyun olmaktan çıkarak, karma ık bir hal almı tır(Kozano lu, 1990, 79-80).

Futbol, seyirlik bir spor olması ve kitleleri pe inden sürüklemesi özelli i ile di er bran lardan farklılık göstermektedir. Psiko-sosyal açıdan bakıldı ında, seyircilerin günlük hayatlarının dı na çıkarak farklı kimliklerle bu faaliyetlere katıldı ı gözlenmektedir. Futbol müsabakaları, özellikle kalabalıkların içinde ahsiyetin kaybolması ve çe itli dı uyarıcıların etkisiyle çe itli arzu edilen veya edilmeyen toplu olayların meydana geldi i bir ortam olmaktadır(Karagözo lu ve Ay, 1999, 27-31).

Bugün futbol, futbol olmanın çok ötesinde bir olay olmu tur. Günlük ya antımızın, sevinçlerimizin, üzüntülerimizin temel yönlendiricilerinden biri olmu tur. Öyle olmasa, tanı tı ımız bir ki iye sordu umuz ilk be sorudan biri, hangi takımını tuttu u olur muydu? Futbol sanki farklı yerlerde duran dü üncelerin ve duyguların tam orta noktasında duran, yeri geldi inde milletleri bile birbirine ba layan mü terek bir zemin olmu tur(Baldık,2002, 310).

Futbol kitleleri bölmenin, birbirine rakip, dü man haline getirmenin, yani kitleleri tuttıkları kulübe göre bölmenin bir aracı olarak kullanılmaktadır. Futbolda fanatik taraftarlık körüklenmektedir. Futbol dünyanın giderek artan ve çözülemeyen sorunları ile ku atılmı ve bu çözümsüzlüklerden bunalmı insanının, ona var oldu unu hatırlatan duygu ve dü üncelerini taraf tutarak duyurma fırsatını veren, en kolay ve e lenceli ifade edildi i bir oyundur. Futbol belli ortak paydalarda ortak co kuları ta ıyarak ve içlerinde birikmi belli kırgınlıkların öfkelerin çözümsüzlüklerin ba ka bir ifade yoluyla bulu tu u ço unlukla iddetin bir bo alım aracı olarak kullanıldı ı alanlardan biri haline gelmi tir(Ulus,2007, 217).

Futbol günümüzde en çok izlenen ve ilgi duyulan sporların ba nda gelmektedir. Futbolun, kitlelerin e lencesi olarak ön plana çıkan bir spor dalı olmasının çe itli nedenleri bulunmaktadır. Futbolun modern hayatta önemini ve etkisini anlayabilmemiz için bu nedenleri tek ba ma de il, bir bütün içerisinde de erlendirmemiz gerekir. Futbol her eyden önce seyir zevki yüksek bir spor dalıdır. Bu seyir zevkine yol açan nedenlerden biri de futbol kurallarının son derece basit herkesin anlayabilece i ekilde düzenlenmi olmasıdır. Oyun kurallarının basit ve herkes tarafından anla ılabilir olmasının yanı sıra, futbolu ön plana çıkaran bir di er unsur da bu sporun yapılabilmesi için çok fazla masrafa ihtiyaç duyulmamasıdır. Kale direkleri için dört tane ta ve bir plastik top bu sporu yapabilmek için yeterli olabilmektedir. Tanıl bora futbolun bu özelliklerini u ekilde vurgulamaktadır: “Futbol çok basittir, kuralları az ve yalındır. En zorlu kural olan ofsayt bile o kadar karma ık de ildir... Futbol sürprizlere açıktır, top yuvarlaktır, kontrolü zordur...

Oyun içinde her türlü sürpriz mümkündür... En zayıfın en güçlüyü yenmesi mümkündür” (Mirio lu,2007, 7).

Seyirlik oyunlar arasında en çok ilgiyi gören ve büyük bir seyirci kitlesine sahip olan futbol, toplumun her kesiminde gördü ü büyük ilginin yanında bir takım toplumsal olaylarında gerçekleşmesine neden olmaktadır. Futbol gibi önemli sayıda insanı farklı bir ruh halinde bir alanda toplayan spor kar ıla ması, gelir düzeyi farklılıkları, kültürel hor görülmeler, kitle ruhu, genel ve kısmi hızlı sosyal de i me süreçleriyle yakından ilgilidir(ahin,2003, 85).

2.1.1.Futbolun Do u u ve Tarihi Geli imi

Bugün dünyada popüler spor dallarının ba ında gelmekte olan futbolun tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Futbol oyununun ilk örneklerine Uzak Do u'da rastlamaktayız. Halk arasında zannedildi in aksine, futbolu icat edenler ngilizler de il, yaklaşık olarak M.Ö. 2600-2700'lü yıllarda "topu ayakla oynamak" manasına gelen "ts'ukü" adlı oyunu oynayan Çinlilerdir. Önceleri sadece askerlerin savunma becerilerini geli tirmeyi amaçlayan bu oyun, içi tüy dolu bir topu fileyle örülmü ve yerden yüksekli i yaklaşık be metre olan bir kaleye sokmaya çalı an iki takımla, büyük tapınakların avlularında oynanır ve topa elle dokunulmaz, ayakla ya da ba la top di er tarafa geçirilmeye çalı ılırdı(Bozdemir,1998, 1).

Günümüzde halen Kyoto ve Nara kentleri ba ta olmak üzere Japonya'nın bir çok kentinde oynanan Kemari isimli oyun ise 7.yy'dan itibaren Japonya'da oynanmaya ba lamı tır. Kemari'nints'ukü'den ayrılan en önemli özelli i, bu oyunda rakip takım oyuncularının birbiriyle mücadelesinin olmayı ıdır. Oyunun amacı; topu yere dü ürmeden, ayakla rakibinden daha fazla sektirmektir(Stemmler,2000, 17-18).

M.Ö. 2500 yılında Çin mparatoru Huang-Ti' in askerlerine iki direk arasından geçirilerek bir top ile çeviklik talimi yaptırdı ı eski Çin kaynaklarında belirtilmektedir. Orta Asya Türklerinin "Tepük" adı verilen bir oyunu oynadıklarını Ka garlı Mahmud'un 'Divan-ülLugat-it Türk' adlı eserinden ö reniyoruz. Günümüzde oynanan modern futbol ise sa'nın do u undan sonra Roma'da askerler arasında oynanan 'Harpastrum' a dayanmaktadır. HarpastrumElenlerin 'episkyres' adlı oyunundan esinlenmi tir. Ortaça ' da oynanan 'la soule' adlı oyun da futbolla benzerlikler içermektedir. çinde her türlü serbestlik bulundu u için çok sert bir oyun olmu tur. "Ortaça ' da köylüler top diye adlandırılan i rilmi bir i kembeye vuruyorlardı. Katolik kilisesi de onları destekliyorlardı. Örne in topu bir ileri bir geri atmak; iyi ile eytanın çarpı ması ya da ya am-ölüm gibi olayları vurgulamaktadır.

Böylece ‘futbol’ dinsel törenlerin bir parçası oldu. Ortaçağ’da ‘futbol’ toplumsal doku içinde bir denge ögesi oldu. Söylenenlerin pek çoğunda ortak bir yön vardır: insanlar dümanları yendiklerinde futbol oynuyorlardı(Özmen,2000, 1-20).

2.1.2.Dünya’da Futbol

Futbol, bugünkü haline en yakın eklini, XVII. yüzyılda İngiltere’de almış, gerek halk, gerekse soylular arasında ilgi gören futbol, Britanya adalarında hızla yayılırken büyük bir gelişme göstermiş ve olgunlaşmaya başlamıştır. Örneğin: İngiltere’de 1948 yılına kadar uygulanan değişik futbol kurallarını standart futbol oynanmasını sağlamak amacıyla “**Cambridge Kuralları**” adı altında birleştirilmesi, Cambridge Üniversitesi öğrencileri arasında yapılan maç, 1857 yılında İngiltere’de resmi ilk futbol kulübü “**Sheffield Club**”’ün açılması, modern futbolun doğuş tarihi olarak kabul edilen 26 Ekim 1863 tarihinde futbolun İngiltere’de uyandırdığı büyük ilgi karşısında 11 kulüp temsilcisinin Londra’da toplanarak futbol dünyasının ilk federasyonu olan İngiltere Futbol Federasyonunun “**Football Association**”’u kurmaları bu gelişmelerin en önemlilerindedir.

Dünya Futbolunun Yöneticiler Kurulu olarak “**Federation Internationale de Football Association**” (F. .F.A.), 21 Mayıs 1904 yılında kendi federasyon kuruluşlarını gerçekleştiren Avrupa liglerinden Fransa, Belçika, Danimarka, Hollanda, İsviçre ve İsviçre’nin katılımıyla, o güne kadar sadece Britanya adalarında düzenlenen İngiltere, Kıbrıs, Galler ve İskoçya’nın katıldığı uluslararası futbol turnuvasını genişleterek bir dünya turnuvası haline getirmek için Paris’te kurulmuştur. Futbol’da kuralların belirlenmesi, uygulanması, değiştirilmesi, uluslararası maçların ve turnuvaların düzenlenmesi konusunda en yetkili organdır. F. .F.A. yönetmeliklerine aykırı olarak hiçbir ülke müsabaka düzenleyememekte ve uluslararası ampiona ve turnuvalara katılamamaktadır. F. .F.A. kurallarına uymamak konfederasyonlar ve federasyonlar nezdinde büyük sorumluluklar doğurmaktadır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi(IOC) ile birlikte dünyada spor organizasyonu konusunda tek yetkili organ kabul edilen F. .F.A. “**uluslararası futbol ampionası düzenleme yetkisi sadece F. .F.A. ya aittir**” maddesi ile organizasyonun dinsel ve hukuksal temelini ortaya koyar(Tercüman Gazetesi, 1981, 65-67).

2.1.3. Türkiye’de Futbol

Türkiye’de futbol, bir yaşam tarzından çok insanların kendini ifade biçimi olarak görülmektedir. Futbol seyircisinin ülkemizde bu bakı açılarına sahip olmasında, sosyo-kültürel yapının sosyolojisyaya özgü güncel ve geleneksel etkilerinden söz edilmektedir. Sosyolojik açıdan bireyi de il de grubu ön plana çıkaran kültürel yapıda ba lanma, itaat ve müdahale e ilimleri belirleyici olmaktadır. Tarihten süzülüp gelen bu geleneksel yapı, son dönemin ekonomik ve siyasal sıkıntılarının etkisiyle geni ve yaygın bir himayeci kültür üretmektedir. Himaye eden ve edilenlere ans ve olanaklar yaratan sistemde çok büyük özveri gerektirmeyen ba lanma, itaat ve himayenin yaşamı kolaylaştırmasının kitlelerdeki cazibesi, artan bir biçimde sürmektedir. Ba lanma konusundaki zaafın üzerine gelen himaye, futbol dünyasının piyasası ile birlikte taraftar kitlelerini de sarmalamaktadır(Tutkun,2007, 56-63).

Modern futbolun Türk toplumuna girmesi 19.y.y.’ in sonlarına rastlar. O dönemde futbol oyunu bazı dini inançlarında etkisiyle Müslüman Türkler arasında geli ememi ve halk arasında oynanması da yasaklanmı tır(Acet,1997, 27).

Futbol, Osmanlı toprakları üzerinde ilk defa gayrimüslimler ve ülkede yerle mi bulunan yabancı uyruklular tarafından oynanmı tır. Sosyal ve idari bakımdan ba kent stanbul’a uzak ve rahat olan iki ehir, Selanik ve zmir futbol oyununun ilk taraftarlarını buldu u yerdir. 1875 yılında Selanik’te, 1877’de zmir’de bu oyun hafta tatillerinin ve yaz akamlarının en büyük e lencesi olmu tur. Di er taraftan iki Türk kulübü Galatasaray ve Fenerbahçe stanbul’da futbol oynamı tır. 1908 yılından, Türkiye dman Cemiyetleri ttifakının kurulu una kadar geçen zaman içerisinde futbol zmir ve stanbul’da oynanmı tır(Ta gın,2000, 1-36).

24 Eylül 1951 tarihinde profesyonelli in kabulü ile Türk Futbolunda yeni bir dönem başlamı tır. 1954’te Avrupa Futbol Federasyonları Birli i (U.E.F.A.)’ nın kurulmasından sonra Türkiye bir Avrupa ülkesi olarak kabul edilme mücadelesi vermi ve bu iste i F. .F.A. tarafından 10 ubat 1962’de alınan karar uyarınca kabul edilmi tir(Babacan,1993, 27).

İlk Milli Lig maçlarına 1959'da başlanmıştır. İstanbul'dan sekiz, Ankara ve İzmir'den dörder takımın katılımıyla iki gruba ayrılarak oluşturulan, takımlar arasında yapılan maçlarda; Fenerbahçe ve Galatasaray finale kalmışlardır. Finalde Fenerbahçe, Galatasaray'ı yenerek ilk Milli Lig kupasının almıştır. "Fenerbahçe Kulübü" Türkiye'de sporun ilk "federe" örgütlenme birimleri olarak, sporun beden eğitimiinden artık bütünüyle köptü ünün göstergesi olmuştur. 1908 yılından sonra, örgütlenme yasasının kalkmasına paralel olarak, ülkenin her yanında hızla kurulan futbol kulüpleri, Türkiye'de sporun Batıya yönelikini ve futbola özde lemesini kurumlaştırmışlardır(Acet,1997, 27).

2.1.4.Adana Demirspor'un Tarihi

1940 yılında İkinci Dünya Savaşı'nın çıkacağı günlerde, silah altına alınanların dışında, gençleri sivil savunma ve spora yöneltme amacıyla "Sivil Savunma Mükellefiyeti" adı altında çıkan kanun sonucunda: Kamu ve özel sektörde 500 kişiden fazla eleman çalıştıran kuruluşların bir spor kulübü kurmaları mecburiyeti neticesinde, 21.12.1940 tarihinde, o zamanın D.D.Y. 6. İsteme Müdürü Eref Demirel tarafından Adana Demirspor Kulübü kurulmuştur, resmi tescilini bir hafta sonra 28.12.1940 tarihinde almıştır.

Adana'nın ilk kulüpleri sayılan Adımanyurdu, Torosspor ve Seyhanspor dışında yine Müesseseler takımı olan Milli Mensucat ve Demirspor gibi ligi oluşturulan takımların katılımı ile "Çukurova Ligi" meydana gelmiştir. Zamanla Mersin Adımanyurdu'nun da katılımı ile bölgesel hüviyet kazanan bu ligde Adana Demirspor 1942 yılından 1953 yılına kadar aralıksız şampiyon olarak Türkiye Finallerine katılmaya hak kazanmıştır.

1947 yılında, Ankara'da yapılan final karşılaşmalarında Ankara Demirspor ve Fenerbahçe'nin ardından Türkiye 3.olmuşlardır. 1951 yılında, Balıkesir'de yapılan final karşılaşmalarında Beşiktaş ve Altay'ın ardından yine Türkiye 3.sü olmuştur.

1953-54 futbol sezonunda Adana Demirspor Türkiye şampiyonası Finalinde, Ankara Hacettepe takımını, Selami Tekkazançı'nın (Füze) golüyle 1-0 yenerek Türkiye şampiyonu olmayı başarmıştır.

1959 yılında Türkiye Profesyonel Liginin kurulmasını takip eden 2. Sezonunda Anadolu'nun ilk takımı olarak 1960-61 sezonunda Ankara, İstanbul, İzmir takımlarıyla mücadele etmiştir. Futbol Federasyonunun garip bir kararı sonucu; Adana Demirspor Ankara takımı statüsüne alınmış ve iç saha maçlarını Ankara'da oynamak zorunda kalmıştır. Böylece tüm maçlarını Ankara, İstanbul ve İzmir'de oynamak durumunda kalan Adana Demirspor aynı yıl lige veda etmiştir.

1963-64 sezonunda Türkiye 2. Liginin kurulması ile tekrar lige dahil olmuştur. 9 yıl 1. Lige çıkma mücadelesi veren Adana Demirspor nihayet 1972-73 sezonunda Muharrem Gülergin ve Nuri Keleş'in yönetiminde Adana'da Uşakspor'u Fatih Terim ve Bektaş Yurttaş'ın golleri ile 2-0 yenerek bu amacına ulaşmıştır.

1977-78 sezonunda Türkiye Kupasında Trabzonspor ile final oynayan Adana Demirspor yine aynı sezon Bakanlık Kupasında finali oynamıştır. Lig tarihindeki en iyi derecesi 1981-82 sezonunda Hacı Döner'in Kulüp Başkanı ve Co-Konfederasyon Başkanı Özarı'nın Teknik Direktörlüğünde 6.lıktır.

1983-84 sezonuna kadar aralıksız 11 yıllık 1. Lig serüveninden sonra 3 yıl Türkiye 2. Ligi A grubunda şampiyonluk mücadelesi veren Demirspor 1986-87 yılında Adem Atılgan'ın Başkanı, Ali Hıfzı Toprak'ın Teknik Direktörlüğünde amacına ulaşmıştır.

1989-90 sezonunda küme düşükten sonra ertesi yıl Selahattin Çolak'ın Kulüp Başkanı ve Ali Hıfzı Toprak'ın Teknik Direktörlüğünde yeniden 1. Lige yükselmiştir.

1995-99 yılları arasında 2. Ligde mücadele eden Demirspor 1999 yılında tarihinde ilk kez 3. Lige düşmüştür.

2001 yılında Aytaç Durak'ın Kulüp Başkanı ve Ercan Albay'ın yönetiminde 2. Lig B kategorisine yükselmiştir, 2002 yılında aynı ekiple Denizli'de yapılan Ekstra play-off müsabakalarını şampiyon bitirerek 2. Lig A kategorisine yükselmiştir. 2004 yılından itibaren 2. Lig B kategorisinde mücadelesine devam etmektedir.

2003-04 sezonunda TFF 1. Lig'de oynayan Adana Demirspor Kulübü, ligin 33 puanla 16. sırada tamamlamıştır, 2003-04 sezonu sonunda TFF 2. Lig'e düşmüştür.

2004-05 sezonunda TFF 2. Lig C grubunda oynayan Adana Demirspor Kulübü, grubu 48 puanla 5. sırada tamamlamıştır.

2005-06 sezonunda TFF 2. Lig 2. Klasman grubunda oynayan Adana Demirspor Kulübü, grubu 23 puanla 3. sırada tamamlamı tır.

2006-07 sezonunda TFF 2. Lig 5. Klasman grubunda oynayan Adana Demirspor Kulübü, grubu 34 puanla 1. sırada tamamlamı ve yükselme grubuna çıkmı tır. Yükselme grubunu 31 puanla 3. sırada tamamlayıp, ekstra play-off müsabakalarına katılmak zorunda kalmı tır. 22 Mayıs 2007 tarihinde Bursa'da elemelere katılmı , Alanyaspor ve Kardemir Karabükspor'u eleyerek finale çıkmı , finalde Giresunspor'a 5-1 yenilerek TFF 1. Lig'e yükselememi tir.

2007-08 sezonunda TFF 2. Lig 2. Klasman grubunda oynayan Adana Demirspor Kulübü, grubu 40 puanla 1. sırada tamamlamı ve yükselme grubuna çıkmı tır. Yükselme grubunu 33 puanla 3. sırada tamamlayıp, ekstra play-off müsabakalarına katılmak zorunda kalmı tır. skenderun Demir Çelikspor'u 1-0 ve Çankırı Belediyespor'u 3-0 yenerek finale çıkmı , finalde son dakika golüyle Güngören Belediyespor'a 1-0 yenilerek TFF 1. Lige yükselememi tir.

2007-08 sezonunda ekstra play-off final müsabakası sonunda, Aytaç Durak önderli inde yıllardır gelmeyen ba arılar ve Mustafa Tuncel ba kanlı ında üst üste 2 sezon finalde elenmenin stresi ile maç sonunda, sezon boyunca Adana Demirspor Kulübü'ne büyük destek veren taraftarlar, Aytaç Durak aleyhinde ho olmayan sloganlar atmı ve neticede Aytaç Durak kulüpten deste ini çekti ini kırıngınlıkla açıklamı tır. 2008 yılı yaz aylarında sürekli ertelenen ve Mavi im ekler ile ba kan Mustafa Tuncel arasında sert tartı maların ya andı ı kongreler neticesinde Mehmet Göko lu ba kan seçilmi tir.

2008-09 sezonuna Ba kan Mehmet Göko lu ve teknik direktör Metin Yıldız ile ba layan Adana Demirspor Kulübü, 25'ten fazla futbolcuyu takımdan göndermi ve yepyeni bir takım olu turmu tur. Takım kademe ve klasman gruplarında ba arısız olarak TFF 2. Ligde devam etmi tir.

2009-10 sezonunda Ba kan Bekir Çınar ve Teknik Direktör Hüseyin Özcan ile klasman grubu birincisi olarak çıktıkları play-offlarda ilk turda Tav anlı Linyitspor'a yenilerek elenmi lerdir.

2010-11 sezonunda Ba kan Mustafa Tuncel ve Teknik Direktör Ali Güne ile yine klasman gurubundan yükseldikleri play-offlarda ilk turda Yeni Malatyasporu

penaltılarla eleyip ikinci turda Bandırmaspor'a elenerek TFF 2. Lig'de kalmaya devam etmiştir.

2011-2012 sezonu sonunda oynanan play-off finalinde Fetiyespor'u 2-1 yenerek 1. Lig'e yükselmiştir.

2012-2013 sezonunda 1. Lig'de mücadele etmiş ve 7. olmasına rağmen 1461 Trabzon'un durumundan dolayı play-off'a kalmamıştır.

2013-2014 sezonuna Mustafa Tuncel'in başkanlığıyla sezona başlayan Adana Demirspor, Başkan Tuncel'in Olağanüstü Genel Kurul Kararı ile seçime gitmiştir. Yapılan Kongrede tek listeyle seçime giren Selahattin Aydoğdu Adana Demirspor Kulübünün yeni başkanı olmuştur(www.adanademirspor.org.tr)

2.2.Taraftar Olgusu

Takımına bağlı olan, onu ya da sporcularını takip eden, onlara olumlu duygular besleyen, onları destekleyen ve futbolla ilgili arzularını bu şekilde karıştıran kişiye **tarafat** denilmektedir(Arslanoğlu,2005, 309).

Taraftarlar, "tarafatı olduğu takımın bir maçını izlemek için saatlerce bilet kuyruğunda beklerler. Yenilgiye karşı kuvvetli bir duygusal tepki gösterirler, kazanma durumunda da azımsanmayacak bir sevinç ve iftihar duyarlar(Acet,2006, 9).

Taraftarların her geçen gün takımlarına karşı biraz daha tutumlu, gerçekleri görmeye karşı isteksiz, rakip takımın sporcularına ve seyircilerine karşı saygısız, acımasız, hakemlere karşı saldırgan hale geldikleri kanısı gerek sporcu, gerek seyirci ve gerekse spor kamuoyu tarafından açıkça gözlenmektedir(Arslan ve Bingöbalı,1997, 3-10).

Taraftar, aslında belli bir kültürün bireylerinin bir araya gelmesiyle oluşan ve aralarında samimi ilişkilerin bulunduğu bir yıldan ibarettir. Ortak bir kültüre sahip olmanın verdiği hazla 'tarafatı olduğu takımın' maçlarını izlemeye giden 'tarafat' hiçbir zaman yalnız olmamıştır. Taraftar, her zaman kendi cemaatinden (takımından) olan bireylerle iç içedir. Bu nedenle taraftarlıkta, yalnızlık söz konusu olmamaktadır. Bu kalabalığın bütün üyelerinde 'ortak bir amaç' doğrultusunda hareket etmek ve bunun sonucunda da ortak bir haz alma düncesi vardır.

Bir insanı bir takıma çeken asıl güçlü halat, kimlik vaadidir. Tek bir kararla, birkaç saniye içinde u ra madan, yorulmadan ak diye yepyeni bir kimlik kazanılır. Erzurumlu bakkal Recep, Erzurumlu bakkal Cim Bomlu Recep olur. Milyonlarca ki ilik bir ‘biz’ ordusunun parçası haline gelir. Taraftarlık tercihini güçlü bir takımdan yana kullanmak, güçlü bir kimlik edinmenin avantajını da, haliyle birlikte getirir(Kozano lu,1990, 80).

Taraftarlık; yani bir eyden, bir görü ten, dü ünceden ya da birinden yana olma, ondan yana saf tutma demektir(Saltık,2002).

Kola’ ya göre, “taraftar” kelimesi, anlam kaymasına u rayarak ho görü içerisinde bir takıma gönül verme anlamından sıyrılıp, tuttu u takımın illaki galip gelmesini isteyen, bu u urda her türlü zorbal ı me ru gören asabi, egoist; bir kitle manasına gelmektedir(Kola,1995, 24-29).

Arıkan (2000)’in çalı masında taraftar terimi, bir spor kulübüne ba lı olan, onunla ilgilenen, onu destekleyen bireyler için kullanılır(Arıkan,2000, 89).

Taraftarlar, spor kulüplerinin faaliyetlerini maddi ve manevi destekleyen, kulübün hizmetlerini belirli bir ücret ödeyerek satın alan, her türlü zorlu a ra men takımına destek olmak için yurt içi ve yurt dı ı deplasmanlara giden kulübün esas pazarını olu turan halk kitlesidir(Genç,1998, 180-184).

2.3.Futbol Taraftarı

Futbol takımı taraftarlı ı psikolojik ve sosyal nedenlerle ortaya çıkmaktadır. Taraftarlı ın temelinde; bireylerin bazı gereksinimlerini dürtü ve güdüleriyile davranı lara dönü türmeleri ve bu yolla doyuma ula maları yatmaktadır. Taraftarlar zaman zaman kendi özel ya amlarındaki beklentilerini ve umutlarını, takımı veya kulübün ba arıları ile doyurmaktadır(Ça layan,2003, 3-50).

Futbol taraftarlı ını tanımlamak kolay bir i de ildir. Can Kozano lu “taraftarlı ı anlatmak kolay de il. Hakkari’nin da ındaki adam nasıl Fenerli olur, be ya ındaki çocuk Galatasaray yenildi inde gözya larını neden tutamaz, ne biçim bir Be ikta sevgisidir ki taraftarın biri ta Dünya Kupası’nda tribüne ‘Karakartallar’ pankartı asar, yine ne biçim bir heyecandır ki Kayserispor için can verilir, cepteki son parayla Tokatspor’un maçına gidilir” ekindeki ifadesiyle futbol taraftarlı ının

bilinmezli ini gözler önüne sermektedir. Taraftarlı ı anlamlandırabilmek ve tanımlamak kolay de ildir(Kozano lu,1990, 79-80).

Dünyanın pek çok ülkesinde oldu u gibi ülkemizde de futbol takımı taraftarlı ı toplumumuzun önemli bir kesimi için büyük de er ta ımaktadır. Bazen futbol takımlarının arasındaki rekabet bu kesim için ülkenin çe itli politik ve ekonomik sorunlarından daha da ilgi çekici olabilmektedir. Futbol takımı taraftarlı ının psikolojik ve sosyal nedenlerle ortaya çıktığı söylenebilir. Her toplumda bireylerin çe itli gereksinimleri vardır. Bireyler bunların dürtü ve güdüleriyle davranı lara dönü türürler ve bir ihtiyaçtan do an doyuma ula ırlar. te takım taraftarlı ının temelinde de bu yatmaktadır. Taraftarlar zaman zaman kendi özel ya amlarındaki beklentilerini ve umutlarını takımı veya kulübünün ba arıları ile do yurmaktadırlar(Yüksel ve di .,1998, 22-26).

2.4. iddet Kavramı

Günümüzde çok büyük kitleleri etkisi altına alan futbol, çok ciddi sorunları da beraberinde getirmi tir. Özellikle son yıllarda gerek ülkemizde gerekse dünyada ciddi seyirci olayları ya anmaktadır. Ulusal ve uluslararası kar ıla malarda herhangi bir gerekçe ile pek çok problemler olu makta, bunun sonucu ise saha içi ve dı ı iddet olayları olarak kar ımıza çıkmaktadır(Gültekin ve di .,2000, 25-27).

TDK sözlü üne göre iddet Arapça kökenli bir isim kelimesidir. Dört anlamı vardır. Bir hareketin, bir gücün derecesi, ye inlik, sertlik, hız, kar ıt görü te olanlara, inandırma veya uzla tırma yerine kaba kuvvet kullanma. Mecaz. Duygu ve davranı ta a ırılık(TDK sözlü ü,1998).

iddet, insan vücuduna zarar veren maddi bir saldırı de il zihinsel ve duygusal bakımdan bireyde hatırı sayılır tahribata yol açan bir etki olarak da de erlendirilmektedir(Ergil,1980, 80-95).

iddetin ö renilmi bir davranı oldu unu söyleyen Özcan KÖKNEL ise kelime olarak iddeti bir olgunun yo unlu u, sertli i, kaba ve sert davranı biçimi olarak adlandırmakta; kızgınlık, öfke, kin, nefret, dü manlık gibi duygu durumlarının etkinlik kazandı ı saldırganlık biçimi olarak tanımlamaktadır(Köknel,1996, 38-43).

iddeti sosyo-psikolojik açıdan ele alanlara göre, iddetin ortaya çıkı ında toplumlarının yapılarının ve hareketlili inin, toplumsal de i imin rolü vardır. Hızlı

toplumsal de i imin iddete yol açan yeni engellemeleri do urdu u, bu de i imin ancak hızlı bir ekonomik geli meyle birlikte olmasının iddeti azalttı ı, çalı malarda izlenmektedir(CampbellandMuncer,1990, 410-419).

Fransızca-Türkçe Grand Dictionary’de “violentia” kökeninden gelerek, insanların ve nesnelerin kaba kuvveti, yamanlık, zorluk, birine kar ı zor kullanmak, (viole)ırza geçmek, kirletmek anlamlarında kullanılmaktadır(Kocabay,1990, 662).

Futboldaki iddetin en önemli kayna ı “iyi takım-kötü sonuç” çeli kisidir. Bireyin benlik tanımında takım sembollerinin yeri arttıkça bu çeli ki büyüyecektir. Çeli kinin büyümesi baskıyı arttıracı ndan birey, bu çeli kiyi çözebilmek için uygun yükleme kaynaklarına yönelecektir. Bu nedenle futbolda iddet; ki inin, bilinçli ve kasıtlı bir ekilde sosyal çevresine psikolojik ve fiziki olarak zarar vermeye yönelik bir davranı ta ise, ki ide, saldırı davranı ı göstermeye yönelik olan ve nispeten süreklilik özelli i ta ıyan bir e ilimi anlatır. Gole giden rakibe yapılan faulü de, her defasında saldırı olarak nitelendirmek do ru olmaz. Hiçbir müdahalede bulunmadan rakibin kazanmasına fırsat vermek, spordaki rekabet artları altında, rakibin kendi amacına ula masını engelleyen ve kurallar içerisinde kalan davranı ları, saldırganlıktan ayırmak gerekir(Karagözo lu ve Ay,1999, 27-31).

iddetle ilgili literatür incelendi inde, insanda iddeti do uran saldırganlık e iliminin nasıl ortaya çıktı ı konusunda farklı bakı açlarına rastlanır. “ço u zaman iddet ya içgüdüsel ve bu nedenle toplumsalla ma sürecinde çok az de i en, ya da sadece ve sadece çevre etkenlerinden kaynaklanan bir davranı olarak görülür”(Mosses,1996, 23-28).

Yeryüzünde hiçbir toplum, hiçbir birey iddete yabancı de il; ne var ki “ iddet” ilkel toplumlarda günlük ya amın do allıkları arasında kabul edilirken, geli mi toplumlarda her türlü uygulanı biçimiyle adli kovu turmalara neden olmaktadır. Söz gelimi “Dayak cennetten çıkmadır.” , “Kızını dövmeyen dizini döver.” , “Kadının sırtından sopayı, karnından sıpayı eksik etmeyeceksin.” , “Hocam eti senin kemi i benim.” , “ Anaların vurdu u yerde gül biter”, “Baba de il mi, evladını döver de sever de.” , “ eriatın kesti i parmak acımaz.” türünden, ilkel toplum bireylerinin iç dünyalarını, kafa yapılarını yansıtan özdeyi lere uygar toplumlarda artık pek rastlanmamaktadır(Kavukçuo lu,2004, 17).

2.5.Spor da iddet

Spor da iddet, bireyin ya da kitlelerin sosyal ko ullarından ba ımsız dü ünülmemelidir. Her toplumda spor da iddete ba vuran ki iler, iddetin nedenleri ve iddetin gerçekte ti i alanlar farklılıklar gösterebilir. Spor da iddete yönelik davranı lar de i ik ekillerde gözlemlenmektedir; oyun kurallarının ihlal edilmesi, küfür, saldırganlık, fiziki güç kullanımı, sportmenlik dı ı tutum ve davranı lar içinde bulunma, doping, ike ve te vik piri mi gibi. Bir toplumda spor da iddete yönelik de erlendirmelerde bulunurken, o topluma özgü ko ullar ve özellikler dikkate alınmalıdır. Bu nedenle spor da iddete katılma ya da spor da iddete bakı açısı bakımından toplumlar arası farklılıklar olabilece i gibi, aynı toplumun de i ik kesimleri de bu konuda farklı tutum ve davranı lara sahip olabilirler. Örne in, ya , cinsiyet, medeni durum, e itim durumu, meslek, aylık gelir ve tutulan takım gibi de i kenler açısından insanların spor da iddete yönelik tutum ve davranı ları farklılık gösterebilir(Özdemir ve Mercan,2006, 936-938).

Spor daki iddet eylemi sadece fiziksel boyutu ile yaralanmaları de il rakibe ya da rakip seyirciye yönelik her türlü sözel iddet eylemini de içinde barındırır. Rakibe ya da rakip seyircilere yönelik ırk, inanç, renk, ya ayı biçimleri gibi insani vasıflarını a a ılayan her türlü sözel saldırı iddet eylemleri olarak de erlendirilir(Gökulu,2008, 3).

2.5.1.Futbolda iddet ve Saldırganlık

Geni kitlelerin izleyici ve sporcu olarak ilgisini çeken futbolda zaman zaman saldırganlık ve iddet olaylarına rastlanmaktadır. Bu iddet olayları bazen futbolcular arasında, bazen de seyirciler arasında meydana gelmektedir. Futbolda meydana gelen saldırganlık ve iddet olaylarının birçok nedeni vardır. Futbolcuların sert ve hatalı oynamaları, taraftarların bir hakaret veya eylemi, hakemin kritik bir kararı, spor yöneticilerinin kar ılıklı sert açıklamalarla restle meleri, amigoların tahriki, medyanın tahrik edici haberleri hatta güvenlik güçlerinin yanlı tutumu saldırganlık ve iddet olaylarının ba lamasına neden olabilmektedir.

Futbol içinde öfkeyi, iddeti, ne eyi ta ıdı ndan üzerinde dü ünmeye de er bir olaydır. Futbolun 4 ö esi vardır. Sporcu, teknik kadro, yönetici, seyirci ve medya. Bunların hepsi insandan müte ekkil oldu una göre, bu insanların içlerinde iddeti ta ıdı nını ve iddeti ortaya çıkaracak davranı lar gösterebileceklerini, olaylar

gerçekle meden öngörebiliriz. Bu mümkündür. Bu insanlar bakın ne yapıyorlar. Statlardaki pankartlarda okuyorsunuz “Ya arken kalbimdesin, ölünce kalbimdesin”, “U runda ölürüz bilesin”, “Senin için ölürüm” , “Kil foryou-Senin için öldürürüm” bunları görüyor musunuz? nsanın içindeki iddeti nasıl ortaya çıkarıyor. Futbol kurallarının bütün açıklı ina ra men kendi lehine verilen haksız karara ses çıkarmayan insan aynı pozisyonun benzeri rakip takıma verildi inde küfrün bini bir parayla olaya dahil olmaktadır(Pehlivan,2003, 223).

Futbolda iddet ve holiganizm davranı ı içinde bulunanların demografik yapısını konu alan ara tırmalar incelendi inde dünya genelinde futbol fanatiklerinin toplumun belli bir tabakasından de il, her tabakasından geldi i görülmektedir. Ancak da ılım oranları esas alındı ında ço unlu unun genellikle i siz ve toplumun alt tabakasından geldi i, daha küçük bir gurubun orta tabakadan geldi i ve daha da küçük bir gurubun en üst sınıftan geldi i söylenebilmektedir(Arslano lu,2005, 309).

2.5.2.Futbolda iddeti Etkileyen Sosyal ve Psikolojik Faktörler

Futbolda iddetin olu umunu tetikleyen çe itli nedenler vardır. Bunlar genel olarak sosyal ve psikolojik nedenlere dayanmaktadır. Ankara Emniyet Müdürlü ünün 7-8 Mayıs 2003 tarihinde düzenledi i “Futbolda iddet ve Önlenmesi” sempozyumunda konu an Adana Demirspor Kulübü Ba kanı Mustafa TUNCEL’e göre iddeti etkileyen sosyal ve psikolojik faktörler öyle açıklanmı tır.

2.5.2.1.Sosyal Faktörler

Bireylerin o maça, stadyuma gelene kadar bulundu u ortamdan tutun, ya adı ı yer, ya am ekli, ya antısında bir takım tutmaya verdi i önem, ya amındaki amaçlarına ne kadar ula tı ı bile iddeti ortaya çıkaran tetikçilerdir diyen Tuncel sosyal etkenleri öyle sıralamı tır:

- . Ekonomik zorluklar,
- . E itim düzeyinin dü ük olması,
- . iddete yatkın bir aile ortamı,
- . Bir yere ait olma çabası (Tuncel, 2003, 117-119)

2.5.2.2.Psikolojik Faktörler

Bireyin bu kadar iddete hazır her an patlamak üzere bir futbol karşılaşmasına gelmesi sadece toplumun tetiklemesi ile olacak bir süreç değildir. Kişinin geçmişi ya antılarından gelen birçok öğrenme, kendisinde oluşturdukları düdünceler, var olan kişilik özellikleri de diğer etkinlerle birlikte içinde ortaya bıçaklarla maça gelen, maç boyunca akla gelen her türlü küfürü sebepli sebepsiz kişilere yöneltebilen, bir anda en tepeye çıkarırken, bir hafta sonra ayaklar altına alabilen, en sevdiği oyuncuya yumruk atabilen, kulüp önünde her an ortalığı yıkmak üzere hazırlanan haline gelebilmektedirler. Bu ortamı yaratan psikolojik süreçten bazıları şöyledir:

.Yetersiz kişilik özellikleri,

.Öfke kontrolünde zorlanma,

.Engelleme eğiliminin düşük olması,

.Özdeşim kurma,

.Madde bağımlılığı,

. Arabesk yaşam ekli (Tuncel, 2003, 117-118).

2.5.3.Futbolda İddet Kanunu

2.5.3.1.Yasak Beyan ve Demeçler:5149 sayılı kanununun 15. maddesinde taraftarı kısıtlayıcı, hakemleri, rakipleri veya taraftarı tahrik edici veya alaycı şekilde beyan ve demeçler yasaklanmıştır. Kısıtlayıcı, tahrik edici veya alaycı şekilde beyanda bulunma yasağı hakkında FDT'nin hakaret başlıklı 31. Maddesinin uygulanacağı anlaşılmaktadır. Söz konusu hükme göre; TFF veya mensuplarına, müsabaka görevlilerine, futbolculara, yöneticilere veya diğer ilgili kulüp ve kişilere, hakaret eden, söven, tehdit eden veya herhangi bir şekilde kişilik haklarına saldırıda bulunanlar, müsabakadan men veya hak mahrumiyeti cezası ile cezalandırılır(TFF,2008).

Yasak beyan ya da demeç yukarıda anılan 31. madde hükümlerine girmiyorsa FDT'nin "sportmenliğe aykırı hareket" başlıklı maddesinin 29. maddesindeki genel hüküm uygulanacaktır. Belirtilen hükme göre; Sportmenliğe veya spor ahlakına aykırı hareket eden, tutum ve davranışlarıyla TFF'nin saygınlığını zedeleyen ya da

futbolun de erini dü üren ki i veya kulüpler müsabakadan men, hak mahrumiyeti cezası veya para cezası ile cezalandırılır(TFF,2008).

2.5.3.2. iddet Olaylarının Meydana Gelmesi ve Spor Alanlarının Zarara

U raması:5149 sayılı kanunun 24. maddesinin II. Fıkrasında, spor alanında meydana gelen gerçek zararların, zarara sebebiyet veren taraftarların mensubu bulundu u kulüpten tazmin edilece i ifade edilmi tir. Yine aynı kanunun 25. maddesinde ise, kulüplere müsabaka yaptıkları spor alanlarında iddet olaylarının vuku bulması nedeni ile ceza verilmesi öngörölmü tür. Kanunda ifade edilen iki kanun maddesine istinaden FDT'nin “sorumluluk” ba lı ını ta ıyan 6. maddesinde de 5149 sayılı kanunda benimsenen temel esasa uygun açık bir düzenleme yer almaktadır. Söz konusu hükme göre; Ev sahibi kulüp, müsabakanın oynanaca ı stadın ve çevresinin düzeninden ve güvenli inden sorumludur(TFF,2008).

2.5.3.3.Spor Ahlakına Aykırı ve Ayrımcılı a Yönelik Söz Sarf Edilmesi: 5149

sayılı kanunun 23. maddesinin II. fıkrasında, 17. maddenin II. fıkrasına aykırı davranan, di er bir anlatımla spor ahlakına aykırı ve ayrımcılı a yönelik söz sarf eden ki i yada ki iler, bir spor kulübünün mensubu ise, eylemin tekrarı halinde ilgili kulübünde para cezası ile cezalandırılması ifade edilmi tir. Çirkin ve kötü tezahürat FDT'de 41. maddede düzenlenmi tir. Söz konusu hükme göre; Stadyumlarda toplu olarak ve devamlılık arz eden ekilde, söz veya hareketlerle ya da pankart ve benzeri araçlar ile a a ılayıcı, tahrik veya taciz edici nitelikte tezahüratta bulunması yasaktır(TFF,2008).

2.5.4.Dünya’da iddetin Tarihsel Süreci

Dünya’da futbol tarihi, fanatizmin do urdu u iddet olaylarıyla doludur. ngiltere, futbolu icat ettikten sonra oyunun tüm olumsuzluklarını da orijinal isimleriyle birlikte dünyaya ihraç etmi tir. Günümüzde “ ngiliz hastalı ı” olarak adlandırılan “hooliganizm” ve “fanatizm” yüzünden, oyun izlemek için gittikleri statlarda hayatını kaybeden, yaralanan, psikolojisi bozulan insanların sayısı her geçen sezonda artmaktadır(Özsoy,2007).

Dünya futbol tarihi incelendi inde iddet ve holiganizm e ilimleri sonucunda birçok üzücü olayların ya andı ı görölmektedir. Bunların ço unda insanlar, hem maddi hem de manevi zararlar görmü lerdir. A a ıda yaralanmalar, ölümler, yangınlar, yıkımlar ve benzeri gibi olaylarla sonuçlanan bazı futbol müsabakalarından eleme grup

kar ıla ması olan Peru-Arjantin maçı sırasında hakem, ev sahibi takımın golünü iptal edince tribünde olaylar çıkmı , 320 ki i ölmü tür.

- 1984 Cali (Kolombiya)'da Pascal Guerrero Stadı'nda 17 Kasım günü Cali-Amerika maçı sonunda çıkan olaylarda 24 ki i ölmü tür.
- Yine 1985 yılında Belçika'nın Heysel stadında oynanan Liverpool-Juventus maçı esnasında çıkan olaylarda 39 ki i hayatını kaybetmi tir(Ayan,2006, 191-209).

2.5.5.Türkiye'de iddetin Tarihsel Süreci

Dünyada oldu u gibi Türkiye'de de geçmi te, insanların hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan birçok iddet olayı ya anmı tır. 1967 yılında Kayseri-Sivas arasında oynanan 2.Lig müsabakasında 34 ki inin öldü ü olaylar, 2000 yılında UEFA Kupası'nda Galatasaray-Leeds United maçı öncesinde stanbul'da iki ngiliz taraftarın öldürülmesi, 2004 Kasım ayında bir Be ikta taraftarının tribünde bıçaklanması, yakın tarihimizde ya anan stadyum olaylarından bir kaçıdır. Bu unutulması mümkün olmayan acı olayların yanı sıra, spor sahalarında veya tribünlerde ya anan irili ufaklı iddet olaylarıyla ilgili haberlere, günümüzde gazete ve televizyonlarda sık sık rastlanmaktadır(Özsoy,2007).

2.5.6.Futbol Taraftarlarının iddet E ilimleri

Taraftarların iddet veya saldırgan davranı lar içinde bulunma duygularının kökü çok eskilere dayanmaktadır. Bilinen ilk örne i 532 yılında stanbul'da geçmektedir(Poutvaara ve Mikael,2009, 441-453).

Hipodromda bulunan takım taraftarları, hakaretle ba layan, ta kınlıkla devam eden ve büyük bir karma ayla birlikte ehrin büyük bir kısmının tahrip olmasıyla sonuçlanan iddet ve saldırgan davranı e ilimi içinde bulunmu lardır(Halis ve di .,2005, 1-14).

Futbol taraftarlarının ve tribün seyircilerinin sergiledi i tavırlarda ve iddet olaylarında, ya anılan ülke, ya anılan kent, rekabet ortamı, taraftarların sosyo-psikolojik durumları önemli faktörler olarak kar ımıza çıkmaktadır. Futbolda taraftarlık ve fanatizmin nedenleri üzerine yapılan çalı malar sonucunda, taraftarlık ve fanatizmin sosyo-genetik faktörlere ba lı oldu unu, bazı ara tırmacılar ise taraftarların davranı larında sosyolojik faktörlerin etkili oldu unu belirtmi lerdir(Kılıcıgil, 2003, 21-29).

2.5.7. Taraftarların İddet ve Holiganca Davranı E ilimi çinde Bulunma

Nedenleri

Holiganca davranma nedenleri genelde tüm dünyada birbirine benzemektedir. Ancak özellikle İngiltere’de genç ve i ç i sınıfı mensuplarının erkeklik kimliklerini ortaya koymak ve kavga/karga a çıkartmaktan zevk almak gibi nedenleri daha öne çıkarken; Türkiye’de daha çok e itimsizlik, ho görü eksikli i ve medyanın tahrik edici yayınları ön plana çıkmaktadır(Kıraç,2012, 3).

.Gelir da ılımındaki adaletsizlikler, farklı kesimler arasında meydana gelen uçurumlar,

. Yerle mi spor kültürü eksikli i(Sporu ölüm/kalım meselesi olarak görmek vb.)

. Kulüp yöneticileri, teknik direktörler, hakemler, futbolcular ve federasyon yetkilileri gibi futbol sektörü içinde çalı anların yanlış kararlar, maksadını a an sözler ve benzeri gibi iddet e ilimini artırıcı, özendirici açıklamaları(Cengiz,2004, 21-50).

.Medyanın kulüpler arası mücadeleyi ve rekabeti körükleyerek, kulüp yöneticilerinin ve futbolcuların söz ve hareketlerini basit anla mazlıklardan kavga boyutuna ta ıyarak, iddeti ve saldırganlı ı tahrik edici yayınlarda bulunmaları(Özsoy,2011, 88-114).

. Rakip taraftarların olumsuz tezahüratları(Özmaden,2004, 51-66).

. Alkol vb. maddelerin kullanımı

. Ekonomik çöküntüler(Do an ve Moralı,1999, 16-20).

.Stadyumların giri i, çıkı ko ullarının ve güvenli inin yeterince düzenli olmaması,

.E itim ve ho görü eksikli i,

. Arkada grubunun ki iyi iddete yönlendirmesi,

.Facebook ve twitter gibi sosyal medya a larında taraftarların kırıltıcı, di er takımlara hakaret edici açıklamalar yapması ya da iddete zemin hazırlayan tartışmaların meydana gelmesi,

.Do al ki ilik yapısının iddete meyilli olması(Yüksel ve di .,1998, 22-26).

2.5.8.Futbol Taraftarında Görülen Saldırıcılık ve iddette Tahrik Olma

Çe itleri

Futbol taraftarlarının tahrik olup olay çıkarmasının çok çe itli nedenleri vardır. Futbol taraftarlarında saldırganlı a ba lı tahrik olma çe itleri a a ıdaki gibi maddele tirilmi tir:

- .Maçın sonucu ile ilgili beklentinin olması,
- .Kar ı takımın taraftarlarında aleyhe bir pankart,
- .Rakip taraftarların tezahüratı,
- . Ahlaka aykırı sözlü ve sözsüz hakaretler
- .Kendi takım amigosunun yönlendirmesi,
- .Hakemin yanlı tutumu,
- .Hakemin zamansız ve yersiz kart göstermesi,
- .Hakemin sert oyuna izin vermesi,
- .Rakip futbolcuların gol sonrası yaptı ı uygunsuz hareketler,
- .Maçı kaybetmek ve yenilmek,
- .Kritik bir maç olması(kupa maçı vb.),
- .Rakip taraftarlarda sopa, kesici, delici vb. aletlerin bulunması,
- .Medyanın kırıltması,
- . Rakip taraftarların sahaya zarar vermesi,
- .Maça beraber gelinen arkada lardan etkilenmek,
- .Maça alkollü gelmek,
- .Fanatik bir taraftar olmak,
- .Yöneticilerin zor durumda takıma sahip çıkmaması,
- .Antrenörün oyunu yönlendirememesi(Kılıcıgil,2003, 21-29).

2.5.9.Futbol Taraftarlarının Saldırgan Olmalarında Rol Oynayan Faktörler

2.5.9.1. Aile

Aile, toplumun en küçük sosyal birimidir. Bütün toplumlarda aile, fert için hayat merkezidir. Ferdin içinde bulunduğu en önemli ve asli bir sosyal gruptur (Yetim, 2000).

Ailenin en önemli özelliği fertlerin sosyolojik, biyolojik ve psikolojik hayatlarını devam ettirebilmek için, toplumda aksayan, görevlerini tam yapamayan veya yapılamayan diğer kurumların, sistemlerin ve grupların görevlerini yüklenmesidir. Fakat, ailenin temel görevlerini yerine getirebilecek ve özelliklerini gösterecek bir başka sosyal yapı bu güne kadar görülmemiştir (Nirun,1994).

Aile, yüz yüze ve samimi ilişkilerin en güçlü olduğu birincil gruptur. Bu sebeple aile, kişinin tutum ve değerlerinin oluşumunda birincil etkileyici rolü oynaması yönünden büyük öneme sahiptir(Acet,1997, 12-30).

Aile, evrensel ve daimi bir gruptur. Aile insanın en derin ve köklü, kısmen organik nitelikli özelliklerine dayanan, bütün insan toplumlarında bulunan bir ilk gruptur ve evrensel bir sosyal kurumdur (Sezen, 1999, 25).

Aile içi şiddet, bir terbiye yöntemi olarak algılanmaktadır. Aileler arasında yapılan anketlerde 100 aileden 34'ünde şiddete başvurulduğu görülmektedir. Her iki aileden birinde çocuklar dövülmektedir. Küçükken utanca bulunan, alay edilen, horlanan ve dayak yiyen çocuk, çevresini sürekli denetim altında tutmaya çalışır, kimseye güvenmez, diğer insanlarla sürekli olumsuz ilişkiler içine girer. Dürüst olmaz, sürekli yalan söylemeye yönelir. Aile içi iletişim kaybolur. Şiddetli bir davranış modeli olarak benimser, yeti kinlerden korkarak büyür. Oysa çocuklara zaman ayırmak zorundayız. "Elimde değil ne yapayım, sözden anlamıyor" demeye hakkımız olmadığını bilmeliyiz. Anne karnında bulunan ailedeki şiddet uygulamasını ortadan kaldırmak için aile içinde özgürce tartışma ve demokratik davranış ile katılımcılık ilkelerini geliştirmek gerekir (Acet, 2001).

2.5.9.2. E itim

E itim temel sosyal kurumlardan birisidir ve genel olarak bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerlerdeki davranış biçimlerini geliştirebileceği süreçler toplamıdır. E itim kurumu her toplumda vardır, çünkü bireyin topluma

kazandırılması ve dolayısıyla toplumun sürekliliğinin sağlanması temel bir görevdir. Uygulama biçimi toplumlara göre değişebilir ama varlığı ve gereği tartışılmaz. Eğitimde dengeyi sağlamak ve iyi bir eğitim için, öncelikle insan ruhunu duyuran ve arkasından da bedeni ve fiziki alemde karşı karşıya kalınan meseleler konusunda, insanları aydınlatmayı hedef alan bir istikamet takip edilmelidir (Yetim, 1999, 222-234).

Spor eğitimi, fertleri ortak hayatın benzerliklerine yöneltmesi bakımından önem taşımaktadır. Aslında, eğitimin gayesi, fertleri duyarlı hale getirmektir. Spor eğitiminin gayesi de, fertlerin, hem fiziki, hem psikolojik gelişmelerini sağlama, sosyal hayatta hazır ve üretken kılınması amacına dönük olmasıdır (Çaha, 1999, 115-125).

2.5.9.3. Sosyal Tabakalar

Bir cemiyeti meydana getiren insan grupları daima istisnasız bir şekilde yukarıdan aşağıya doğru tabakalar halinde sıralı olarak görülmüştür. Bu sıralamanın kriteri çok değişik olabilir, ama esas alınan kıymet (meslek, servet, soy vb.) ne ise bazı insanlar buna baklarından daha çok sahip olmuşlar ve onlara bir çeşit üstünlük tanınmıştır. Bu halde sosyal tabakalaşma daima bir eşitsizlik halinin ifadesidir. Üst tabakalara doğru gidildikçe insanlar, alt tabakalarda bulunanlara göre daha fazla hak sahibidirler veya bazı haklardan daha çok faydalanırlar (Aron, 1992).

"Sosyal tabakalaşma, belirli bir nüfusun hiyerarşik olarak, yani sosyal manada üst üste gelen sınıflar halinde, farklılaşmasıdır" diye tarif edilmiştir (Nirun ve diğeri, 1993, 143-145).

Bir başka tanımda ise; "Sosyal Tabaka", "Sosyal özellikleri bakımından birbirine çok yakın veya birbirleriyle hemen hemen aynı durumda bulunan insanların meydana getirdiği sosyal bütüne denir" (Kurtkan, 1976, 232).

Sosyologlar kişilerin görevlerine, öğrenimlerine, oturdukları bölgelere ve gelir durumlarına bakarak sosyal tabakaları belirleyen kriterleri geliştirmişlerdir. Gelir tam olarak ölçü olmamaktadır. Nitekim aynı tabakalarda olup da aynı gelir seviyesine sahip kişilerin davranış ve tutumları buldukları tabakaya göre farklılaşmaktadır (Oluç, 1987, 2-12).

Ba ka biri ifadeyle, ayrı sosyal tabaka insanların tutumları farklılık arz etmektedir. Bu farklılık futbol seyircilerinin içerisinde bulunan ki ilerin de ayrı sosyal tabakalara mensup oldu u ve müsabaka boyunca farklı farklı davranı larda bulundu unu söyleyebiliriz.

Alt tabakadan gelen i ci sınıfı için kavga etmek, erkeklik normlarının bir belirticidir ve bu durum da ngiliz toplumunda etkin olmu tur. Futbol fanatiklerinin daha fazla ortaya çıktı ı i ci sınıfının (alt tabakanın) birbirleriyle ba lantısız oldu u söylenebilir (Acet, 2001).

2.5.9.4. Kültür

Kültürü olu turan unsurlar;Din , sanat, dil, edebiyat, tarihi miras, hukuk, sava lar, co rafya, göçler, çevre, ziraat, ahlak, ticaret, spor, ekonomi, folklor ve politikadır (Kasır, 1993, 53).

Kültür kelimesinin aslı Latince'dir. Latince "Cultura" tarlaya ekin ekmek, sütü mayalamak anlamına gelmektedir. Bu nedenle Türkçe kar ılı ı olarak "Ekin" veya "maya" ekinde ifade edilir. Kültürün hiçbir unsuru do u tan de ildir. Maddi ve manevi bütün varlıklardan onları i lemek suretiyle elde edilen ürün kültür objesi olarak kar ımıza çıkmaktadır. Bu anlamda kültür, insanın tabii çevre ile ili kisi ve kendi zihni varlı ına dayalı olarak yarattı ı, insan tarafından icat edilmi ve nesilden nesile aktarılmı ; geli tirilmi duygu, dü ünçe ve davranı emalarının bütünüdür (Aslantürk ve Amman, 2000, 234).

Aynı cemiyet içinde, farklı topluluklarda sosyal çevre özelliklerinin farklılaşması veya alt kültürlerin oluşması, sportif faaliyetlerin farklı ekilde gelişmesine temel hazırlamaktadır. Zira alt kültürler tarafından ra bet edilmeyen sportif faaliyetlerin, o toplulukta veya bölgede yaygınlaşması zorla abilir. "Nitekim kırsal bölgelerimizde, ekonomik artların da etkisiyle futbol ve güre sporuna daha fazla ilgi gösterilmektedir. Di er spor bran larına {voleybol, basketbol, tenis, yüzme vb.) ilgi gösterilmemesinin nedenlerden biri de maddî imkânlardır (Kurtiç, 2006, 28).

2.6. Fair Play

Fair Play ilk kez 18. yüzyıl sonu, 19 yüzyıl ba larında ngiltere'de okul sporu ba lamında kullanılır. Sporla sa lanan e itimin bir ilkesidir. Di er yandan bu kavram bir ya ama ülküsü ve "örnek insan" belirlemesi için kullanılmı tır (Erdemli,

1996). Fair Play insan uygarlı ının ve hümanist dü üncenin temelidir (Bağçum, 2002). Fair Play, "gemleman" kavramına, oyunun kurallarına ve kar ı takıma saygı duymayı anlatan bir sözcüktür. Bu kelimenin Türkçe kar ılı ı "dürüst oyun"dur ancak yüklenen anlam ise "sportif erdem"dir. Erdem kelimesi ahlaki üstünlük manasını ta ımaktadır. Ba ka bir deyi le Fair Play, sporda ahlaklı olmak ve sporda ahlaki üstünlük göstermek anlamına gelmektedir. Sportif yarışmalarda bireylerin kendi egolarını a arak, özveriyle do rudan ödün verebilme becerisidir.

Hiç üphesiz ki, Fair Playolgusunun uygulanabilmesi için, iyi sporcu olma, ahlaki de erlere sahip olma, dürüst olma, her eyden önce "insan" olma gibi birçok art gerekmektedir. Ancak öte yandan insanlara FairPlay'in ne oldu unu, ne anlama geldi ini, nasıl uygulanabilir oldu unu ö retmek ve duyurmak gerekir. te burada gerek görsel gerekse yazılı basının çok önemli bir fonksiyonu göz önüne çıkmaktadır(Erdemli,1996).

2.6.1. Spor ve Fair Play

Sporda Fair Play, kural bilinciyle sınırlı kalmayıp, sporun sosyal, kültürel ve ahlaki normlarını da tanımlayan bir kavramdır. Kelimenin kullanımı kurallara ba lılık, yönetime ve kararlarına saygı, yarışmalara saygı olarak vurgulanmaktadır. Ayrıca Fair Play; oyunda ilkeli olmak, ba arıda ve yenilgide ölçülü davranı lar göstermekle ili kili olarak kullanılmaktadır. FairPlay genel olarak üç anlam üzerinden ekillenmi tir. İlk olarak "iyi oyun" anlamına gelecek biçimde kullanılmı tır. Sonra "iyi oyunu ortaya koyacak ruh hali ve sporcuya yakı an davranı kalıbı" olarak de erlendirilmi tir. Daha sonraları "iyi oyunun ortaya çıkması için oyuna katılan unsurların yerine getirmek zorunda oldukları davranı ve tutumlarının tümü" olarak de erlendirilmi tir. Fairplay sporun içinden çıkmı bir ya am tarzıdır. Sakatlanan bir oyuncunun tedavisi için topun dı arı atılması en basit Fair Play örne idir (Tel,2014).

3.GEREÇ VE YÖNTEM

3.1.Evren

Bu ara tırmada, futbolseverleri iddete yönelten faktörleri saptamak ve çözüm önerileri getirmek için anket uygulaması yapılmı tır. Bu ara tırmanın evrenini; TC'nin Adana ilinde ikamet eden Adana Demirspor Kulübü taraftarlarıolu turmaktadır.

3.2.Örnekleme

Bu ara tırmanın örneklemini; TC'nin Adana ilinde ikamet eden,64'ü bayan 236'sı erkek toplam 300 Adana Demirspor Kulübü taraftarı olu turmaktadır.

3.3.Verileri Toplama Araçları

Ara tırmada veri toplama aracı olarak, Ça layan, H.S(2003) tarafındanuygulanmı olan, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini ve onları iddete yönelten faktörleri içeren bir anket uygulanmı tır. Bu anket taraftarlarla ara tırmacı tarafından yüz yüze görü ülerek yapılmı tır ve toplam 32 sorudan olu maktadır. AnketlerAdana DemirsporKulübü taraftarlarınaEylül 2014' te uygulanmı tır. Katılımcılar ara tırmaya gönüllü olarak katılmı lardır. Anket öncesinde katılımcılara ara tırmanın içeri i hakkında gerekli bilgiler verilmi tir. Toplam 355 ki i ile yapılan anket çalı ması sonucunda 55 adet anketin kullanılamaz durumda oldu u saptanmı tır(birden fazla soruya cevap verme ve bazı soruları bo bırakma). Geriye kalan 300 anket analize tabi tutulmu tur.

3.4.Verilerin Analizi

Bu ara tırma sonucunda anket yardımıyla elde edilen verilerin analizinde SPSS 16.0 paket programı kullanılarak yüzde(%) ve frekans(f) da ılımlarına bakılmıştır. Taraftarların cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları ve gelir durumları de i kenleri incelenmiştir. Ayrıca bu de i kenler ile taraftarları iddete yönelten faktörler arasında ili ki olup olmadığını tespit etmek için Ki-Kare testi uygulanmıştır. Statistiskel anlamlılı ın belirlenmesinde yanılma düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Futbolseverleri iddete yönelten faktörlerin saptanmasıve çözüm önerileri ile ilgili ara tırmaya, Adana ilinde bulunan 300 Adana Demirspor Kulübü taraftarı katılmıştır. Elde edilen veriler a a ıda tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 1. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cinsiyetlerine göre da ılımı.

Cinsiyet	n	%
Bayan	64	%21.3
Erkek	236	%78.7
Toplam	300	%100

Tablo 1’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cinsiyetlerine göre da ılımlarına bakıldığında; %78.7’si erkek, %21.3’ü bayandır.

Tablo 2. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının ya larına göre da ılımı.

Ya	n	%
15 ya ve altı	4	%1.3
15-20	24	%8.0
21-25	72	%24.0
26-30	84	%28.0
31-35	64	%21.3
36-40	28	%9.3
41 ve üzeri	24	%8.0
Toplam	300	%100

Tablo 2’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının ya gruplarına göre da ılımlarına bakıldı ında; %28’ ini 26-30 ya arası bireyler, %24’ ünü 21-25 ya arası bireyler, %21.3’ ünü 31-35 ya arası bireyler, %9.3’ ünü 36-40 ya arası bireyler, %8’ ini 15-20 ya arası bireyler, di er %8’ ini de 41 ya ve üstü bireyler, %1.3’ ünü de 15 ya ve altı bireyler olu turmaktadır.

Tablo 3. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının e itim durumlarına göre da ılımı.

E itim durumu	n	%
Herhangi bir okuldan mezun de	8	%2.7
İlkokul	36	%12.0
Ortaokul	48	%16.0
Lise	96	%32.0
Yüksekokul	12	%4.0
Üniversite	100	%33.3
Toplam	300	%100

Tablo 3'te ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının e itim durumlarına göre da ılımlarına bakıldı ında ; %33.3' ünü üniversite mezunu bireyler, %32' sini lise mezunu bireyler, %16' sını ortaokul mezunu bireyler, %12'sini ilkokul mezunu bireyler, %4'ünü yüksekokul mezunu bireyler, %2.7' sini de herhangi bir okuldan mezun olmayan bireyler olu turmaktadır.

Tablo 4. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının mesleklerine göre dağılımı.

Meslek	n	%
Çi	168	%56.0
Memur	40	%13.3
Emekli	8	%2.7
Ö renci	56	%18.7
Çiftçi	20	%6.7
Ev Hanımı	8	%2.7
Toplam	300	%100

Tablo 4'te ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının mesleklerine göre dağılımlarına bakıldığında ; %56'sı i ç i, %18.7'si ö renci, %13.3'ü memur, %6.7'si çiftçi, %2.7'si emekli ve ev hanımıdır.

Tablo 5. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının aylık gelir düzeylerine göre dağılımı.

Aylık Gelir	n	%
500-1000 TL	92	30.7
1001-1500 TL	92	30.7
1501-2000 TL	52	17.3
2001-2500 TL	36	12.0
2501-3000 TL	24	8.0
3001 TL ve üstü	4	1.3
Toplam	300	100

Tablo 5'te ara tırmaya katılan kulüptaraftarlarının aylık gelir düzeylerine göre dağılımlarına bakıldığında ; %30.7'si 500-1000TL ve 1001-1500TL, %17.3'ü 1501-2000TL, %12'si 2001-2500TL, %8'i 2501-3000TL, %1.3'ü 3001TL ve üzerinde ücret almaktadır.

Tablo 6. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının do um yerlerine göre da ılımı.

Do um Yeri	n	%
Köy	68	%22.7
Kasaba	12	%4.0
İlçe	92	%30.7
İl	76	%25.3
Büyük şehir	48	%16.0
Yurt Dışı	4	%1.3
Toplam	300	%100

Tablo 6'da ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının do um yerlerine göre da ılımlarına bakıldı ında ; %30.7'si ilçede, %25.3'ü ilde, %22.7'si köyde, %16'sı büyük şehirde, %4'ü kasabada, %1.3'ü yurt dı ında do mu tur.

Tablo 7. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının medeni hallerine göre dağılımı.

Medeni Hali	n	%
Evli	128	%42.7
Bekar	148	%49.3
Bo anmı	20	%6.7
Ayrı Ya ıyor	4	%1.3
Toplam	300	%100

Tablo 7’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının medeni hallerine göre dağılımlarına bakıldığında; %49.3’ü bekar, %42.7’si evli, %6.7’si bo anmı , %1.3’ü ayrı ya ıyor.

Tablo 8. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının çocuk sayısına göre dağılımı.

Çocuk Sayısı	n	%
Yok	172	%57.3
1	40	%13.3
2	44	%14.7
3	32	%10.7
4 ve üzeri	12	%4.0
Toplam	300	%100

Tablo 8’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının çocuk sayılarına göre dağılımlarına bakıldığında ; %57.3’ünün çocukları yoktur, %14.7’sinin 2, %13.3’ünün 1, %10.7’sinin 3, %4’ünün 4 ve üzeri çocukları vardır.

Tablo 9. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının ikamet yerlerine göre dağılımı.

ikamet Yeri	n	%
Köy	48	% 16.0
Kasaba	4	% 1.3
İlçe	72	%24.0
İl	72	%24.0
Büyük şehir	104	%34.7
Toplam	300	%100

Tablo 9’da ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının ikamet ettikleri yerlere göre dağılımlarına bakıldığında ; %34.7’si büyük şehirde, %24’ü il ve ilçelerde, %16’sı köyde, %1.3’ü kasabada yaşamaktadır.

Tablo 10. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının ikamet ettikleri evlerinin tipine göre dağılımı.

ikamet Edilen Evin Tipi	n	%
Apartman dairesi	156	%52.0
Müstakil ev	136	%45.3
Lüks apartman dairesi	4	%1.3
Villa	4	%1.3
Toplam	300	%100

Tablo 10’da ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının ikamet ettikleri evin tipine göre dağılımlarına bakıldığında ; %52’si apartman dairesinde, %45.3’ü müstakil evde, %1.3’ü lüks apartman dairesi ve villada oturmaktadır.

Tablo 11. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının ikamet ettikleri evlerinin mülkiyetine göre dağılımı.

Evin mülkiyeti	n	%
Kendime	92	%30.7
Aileme	124	%41.3
Kira	84	%28.0
Toplam	300	%100

Tablo 11’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının ikamet ettikleri evin mülkiyetinin kime ait olduğuna göre dağılımlarına bakıldığında; %41.3’ünün ailesine aittir, %30.7’sinin kendisine aittir, %28’i kirada oturmaktadır.

Tablo 12. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının arabalarının olup olmadığına göre dağılımı.

Araba	n	%
Evet	144	%48.0
Hayır	156	%52.0
Toplam	300	%100

Tablo 12’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının arabalarının olup olmadığına göre dağılımına bakıldığında; %52’sinin arabası yoktur, %48’inin arabası vardır.

Tablo 13. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının en sık izledi i televizyon programlarına göre dağılımı.

Televizyon programı	n	%
Haberler	72	%24.0
Diziler	16	%5.3
Filmler	52	%17.3
Magazin programları	12	%4.0
Spor programları	148	%49.3
Toplam	300	%100

Tablo 13'te ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının en sık izledi i televizyon programına göre dağılımlarına bakıldığında; %49.3'ü spor programı, %24'ü haber, %17.3'ü film, %5.3'ü dizi, %4'ü magazin programı izlemektedir.

Tablo 14. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının futboldaki oyun kurallarını ve yeni yapılan de i iklikleri bilip bilmedi ine göre da ılımı.

Oyun kuralları ve de i iklikler	n	%
Evet	136	%45.3
Hayır	36	%12.0
Kısmen	128	%42.7
Toplam	300	%100

Tablo 14'te ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının futboldaki oyun kurallarını ve yeni yapılan de i iklikleri bilip bilmediklerine göre da ılımlarına bakıldı ında; %45.3'ü bilmekte, %42.7'si kısmen bilmekte, %12'si bilmemektedir.

Tablo 15. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının takımlarına haksızlık yapıp yapılmadı na göre dağılımı.

Haksızlık	n	%
Evet	108	%36.0
Hayır	88	%29.3
Kısmen	104	%34.7
Toplam	300	%100

Tablo 15'te ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının takımlarına haksızlık yapıp yapılmadı na göre dağılımlarına bakıldığında; %36'sı yapıldığını, %34.7'si kısmen yapıldığını, %29'u yapılmadığını düşünmektedir.

Tablo 16. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının müsabakalara gitme sıklı ına göre dağılımı.

Müsabakalara gitme sıklı ı	n	%
Kendi sahamızdaki her maça giderim	52	%17.3
Müsait oldu um zaman maçlara giderim	120	%40.0
Bütün deplasman ve kendi sahamızdaki maçlara giderim	64	%21.3
Sadece derbi maçlarına giderim	64	%21.3
Toplam	300	%100

Tablo 16’da ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının müsabakalara gitme sıklı ına göre dağılımlarına bakıldı ında; %40’ı müsait oldu u zaman maçlara gitmektedir, %21.3’ü bütün deplasman ve kendi sahamızdaki maçlara gitmekte ve di er %21.3’ü sadece derbi maçlarına gitmektedir, %17.3’ü de kendi sahamızdaki maçlara gitmektedir.

Tablo 17. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının günlük ya antılarındaki tepkiler ile müsabaka sırasındaki tepkilerin aynı olup olmadığı na göre dağılımı.

Tepkiler	n	%
Evet	72	%24.0
Hayır	180	%60.0
Kısmen	48	%16.0
Toplam	300	%100

Tablo 17’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının günlük ya antılarındaki tepkilerle müsabaka sırasındaki tepkilerinin aynı olup olmadığı na göre dağılımlarına bakıldığında; %60’ı aynı değildir, %24’ü aynıdır, %16’sı kısmen aynıdır.

Tablo 18. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının amigolar tarafından nasıl etkilendiklerine göre dağılımı.

Amigolar tarafından etkilenme	n	%
Olumlu	56	%18.7
Olumsuz	136	%45.3
Hiç etkilemezler	108	%36.0
Toplam	300	%100

Tablo 18’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının amigolar tarafından nasıl etkilendiklerine göre dağılımlarına bakıldığında ; %45.3’ü olumsuz etkilenmektedir, %36’sı hiç etkilenmemektedir, %18.7’si olumlu etkilenmektedir.

Tablo 19. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının amigoların davranı larını nasıl de erlendirdiklerine göre da ılımı.

Amigoların davranı ları	n	%
uursuz hareket ediyorlar	40	%13.3
Olayları ate liyorlar	200	%66.7
Ta kınıkları önlüyorlar	60	%20.0
Toplam	300	%100

Tablo 19’da ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının amigoların davranı larını nasıl de erlendirdiklerine göre da ılımlarına bakıldı ında; %66.7’si olayları ate lediklerini dü ünmektedir, %20’si ta kınıkları önlediklerini dü ünmektedir, %13.3’ü uursuz hareket ettiklerini dü ünmektedir.

Tablo 20. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının takımlarının ma lup olmasının onları nasıl etkiledi ine göre da ılımı.

Ma lubiyet	n	%
Beni pek etkilemez	92	%30.7
Kavgacı bir yapıya bürünürüm	140	%46.7
verimim dü er	68	%22.7
Toplam	300	%100

Tablo 20’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının takımlarının ma lup olmasının onları nasıl etkiledi ine göre da ılımlarına bakıldı ında; %46.7’si kavgacı bir yapıya bürünüyor, %30.7’si pek etkilenmiyor, %22.7’sinin i verimi dü üyor.

Tablo 21. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının hakemin takımları aleyhine

vermi oldu u bir kararda tavırlarının ne oldu una göre da ılımı.

Hakemin verdi i kararlar	n	%
Bütün kararları saygıyla kar ılıyorum	124	%41.3
Küfür ederim	120	%40.0
Hakeme bir eyler fırlatırım	56	%18.7
Toplam	300	%100

Tablo 21’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının hakemin takımları aleyhine vermi oldu u bir kararda tavırlarının ne oldu una göre da ılımlarına bakıldı ında; %41.3’ü bütün kararları saygıyla kar ılamakta, %40’ı küfür etmekte, %18.7’si hakeme bir eyler fırlatmaktadır.

Tablo 22. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının takımlarının ma lubiyetinden sonra hırslarını kimden çıkardıklarına göre da ılımı.

Hırslarını çıkarmaları n	%
Ailemden	64 %21.3
Arkada larımdan	108 %36.0
Kendi takımımın sporcu, antrenör ve yöneticilerinden	128 %42.7
Toplam	300 %100

Tablo 22’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının takımlarının ma lubiyetinden sonra hırslarını kimden çıkardıklarına göre da ılımlarına bakıldı ında; %42.7’si kendi takımının sporcu, antrenör ve yöneticilerinden, %36’sı arkada larından, %21.3’ü ailesinden çıkarmaktadır.

Tablo 23. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının iddet olaylarının en önemli

nedeni hakkındaki dü üncelerine göre dağılımı.

iddet olaylarının nedeni	n	%
Taraftarı olunan takımın ligdeki konumuna bağlı beklentilerinin gerçekleşmemesi	140	%46.7
Do al ki ilik yapısındaki iddet e ilimi	96	%32.0
Ekonomik yetersizlik	16	%5.3
Taraftarların yetersiz e itimleri 48	48	%16.0
Toplam	300	%100

Tablo 23'te ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının iddet olaylarının en önemli nedeni hakkındaki dü üncelerine göre dağılımlarına bakıldığında; %46.7'si taraftarı olunan takımın ligdeki konumuna bağlı beklentilerinin gerçekleşmemesi yüzünden, %32'si do al ki ilik yapısındaki iddet e ilimi yüzünden, %16'sı taraftarların

yetersiz e itimleri yüzünden, %5.3'ü ekonomik yetersizlik yüzünden iddete ba vurduklarını dü ünmektedir.

Tablo 24. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının müsabaka izlemeye niçin gittikleri ile ilgili görü lerine göre da ılımı.

Müsabakalara gitme nedenleri	n	%
Takımımı desteklemek için	220	%73.3
Kavga etmek için	24	%8.0
De arj olmak, stres atmak için	52	%17.3
Hakemlere ba ırmak için	4	%1.3
Toplam	300	%100

Tablo 24'te ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının müsabaka izlemeye niçin gittikleri ile ilgili görü lerine göre da ılımlarına bakıldı ında; %73.3'ü takımını desteklemek için,%17.3'ü de arj olmak, stres atmak için, %8'i kavga etmek için, %1.3'ü hakemlere ba ırmak için gitmektedir.

Tablo 25. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının kar ıla malardan önce seyircileri saldırganlı a yönelten en önemli faktörün ne oldu uyla ilgili dü üncelerine göre da ılımı.

Seyirciyi saldırganlı a yönelten faktörler	n	%
Medya	76	%25.3
Kulüp yöneticilerinin açıklamaları	64	%21.3
Geçmi maçlardaki olaylar	112	%37.3
Rakip futbolcuların tavırları	48	%16.0
Toplam	300	%100

Tablo 25'te ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının kar ıla malardan önce seyircileri saldırganlı a yönelten en önemli faktörün ne oldu uyla ilgili dü üncelerine göre da ılımlarına bakıldı ında; %37.3'ü geçmi maçlardaki olaylar oldu unu, %25.3'ü

medyanın oldu unu, %21.3'ü kulüp yöneticilerinin açıklamaları oldu unu, %16'sı rakip futbolcuların tavırları oldu unu dü ünmektedir.

Tablo 26. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarını müsabaka esnasında saldırganlı a yönelten en önemli sebebe göre da ılımı.

Saldırganlı a yönelten sebep	n	%
Rakip antrenörün olumsuz davranı ları	48	%16.0
Rakip takımın seyircilerinin olumsuz davranı ları	32	%10.7
Rakip takımın oyuncularının olumsuz davranı ları	72	%24.0
Kendi oyuncularınızın olumsuz davranı ları	56	%18.7
Hakemin yanlı tutum ve davranı ları		92 %30.7
Toplam	300	%100

Tablo 26'da ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarını müsabaka esnasında saldırganlı a yönelten en önemli sebebe göre da ılımlarına bakıldı nda; %30.7'si

hakemin yanlış tutum ve davranışları, %24'ü rakip takımın oyuncularının olumsuz davranışları, %18.7'si kendi oyuncularının olumsuz davranışları, %16'sı rakip antrenörün olumsuz davranışları, %10.7'si rakip takımın seyircilerinin olumsuz davranışlarıdır.

Tablo 27. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının iddet olaylarına karşı alınabilecek en önemli tedbir olarak neyi dü ündüklerine göre dağılımı.

iddete karşı alınacak tedbir	n	%
Medya ve spor yazarları taraftarları olumlu etkilemeli	92	%30.7
Yeterli saha içi ve saha dışı önlemler alınmalı	112	%37.3
Bayan taraftarların sık sık maça gelmeleri için teşvik edilmeli	48	%16.0
Taraftarlar futbol oyun kuralları konusunda bilgilendirilmeli	48	%16.0
Toplam	300	%100

Tablo 27’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının iddet olaylarına kar ı alınabilecek en önemli tedbir olarak neyi dü ündüklerine göre da ılımlarına bakıldı ında; %37.3’ü yeterli saha içi ve saha dı ı önlemler alınması gerekti ini, %30.7’si medya ve spor yazarlarının taraftarları olumlu etkilemesi gerekti ini, %16’sı bayan taraftarların sık sık maça gelmeleri gerekti ini ve taraftarların futbol oyun kuralları konusunda bilgilendirilmelerinin gerekti ini dü ünmektedirler.

Tablo 28. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının kitle ileti im araçlarının iddeti körükleyip körüklemedi iyle ilgili dü üncelerine göre da ılımı.

K A	n	%
Evet	164	%54.7
Hayır	32	%10.7
Kısmen	104	%34.7
Toplam	300	%100

Tablo 28’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının kitle ileti im araçlarının iddeti körükleyip körüklemedi iyle ilgili dü üncelerine göre da ılımına bakıldı ında; %54.7’si körükledi ini, %34.7’si kısmen körükledi ini, %10.7’si körüklemedi ini dü ünüyor.

Tablo 29. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının yöneticilerin tavırları ve davranı larının olayların çıkmasına neden olup olmayaca ıyla ilgili dü üncelerine göre da ılımı.

Yönetici tavır ve davranı ları	n	%
Evet	212	%70.7
Hayır	16	%5.3
Kısmen	72	%24.0
Toplam	300	%100

Tablo 29’da ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının yöneticilerin tavırları ve davranı larının olayların çıkmasına neden olup olmayaca ıyla ilgili dü üncelerine göre da ılımlarına bakıldı ında; %70.7’si neden oldu unu, %24’ü kısmen neden oldu unu, %5.3’ü neden olmadı ını dü ünmektedir.

Tablo 30. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cezai önlemlerin iddet olaylarını engelleyip engellemedi iyle ilgili dü üncelerine göre da ılımlı.

Cezai önlemler	n	%
Evet	108	%36.0
Hayır	84	%28.0
Kısmen	108	%36.0
Toplam	300	%100

Tablo 30’da ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cezai önlemlerin iddet olaylarını engelleyip engellemedi iyle ilgili dü üncelerine göre da ılımlarına bakıldı ında; %36’sı engelledi ini ve di er %36’sı kısmen engelledi ini, %28’i engellemedi ini dü ünmektedir.

Tablo 31. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının seyirci olarak herhangi bir olaya katılıp katılmadıklarına göre dağılımı.

Olaya katılma	n	%
Katılmadım	120	%40.0
Sözlü olarak protesto ettim	120	%40.0
Fiili olarak katıldım	48	%16.0
Dü ündüm ama olaylara katılmadım	12	%4.0
Toplam	300	%100

Tablo 31’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının seyirci olarak herhangi bir olaya katılıp katılmadıklarına göre dağılımlarına bakıldığında; %40’ı katılmadığını, diğer %40’ı sözlü olarak protesto ettiğini, %16’sı fiili olarak katıldığını, %4’ü dü ündü ünü ama olaylara katılmadığını belirtti.

Tablo 32. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının müsabakalardaki ifreli yayını onaylayıp onaylamadıklarına göre dağılımı.

ifreli yayın	n	%
Evet	24	%8.0
Hayır	248	%82.7
Kısmen	28	%9.3
Toplam	300	%100

Tablo 32’de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının müsabakalardaki ifreli yayını onaylayıp onaylamadıklarına göre dağılımlarına bakıldığında; %82.7’si onaylamamaktadır, %9.3’ü kısmen onaylamaktadır, %8’i onaylamaktadır.

Tablo 33. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cinsiyetleri ile takımlarının

ma lubiyetinden sonra hırslarını kimden çıkardıkları arasındaki

ili kiye göre dağılımı

Ailemden		Arkada larımdan		Kendi takımımın		Toplam	
sporcu,antrenör		ve yöneticilerinden					
Cinsiyet	n	%	n	%	n	%	n %
Erkek	56	23.7	88	37.3	92	39.0	236 100.0
Bayan	8	12.5	20	31.2	36	56.2	64 100.0
Toplam	64	21.3	108	36.0	128	42.7	300 100.0
$X^2 = 1.751$		Sd=2		P=0.417		P>0.05	

Ki-kare testi sonuçlarına göre, ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cinsiyetleri ile takımlarının ma lubiyetinden sonra hırslarını kimden çıkardıkları arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır($X^2_{(2)}: 1.751, P>.05$).

Tablo 34. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cinsiyetleri ile hakemin takımlarının aleyhine vermi oldu u karardaki tavırları arasındaki ili kiye göre da ılımı

Cinsiyet	Bütün kararları saygıyla kar ılırlarım fırlatırım		Küfür ederim bir eyler		Hakeme Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Erkek	76	32.2	112	47.5	48	20.3
Bayan	48	75.0	8	12.5	64	100.0
Toplam	124	41.3	120	40.0	112	100.0

$X^2 = 9.837$ $Sd=2P=0.007$ $P<0.05$

Ki-kare testi sonuçlarına göre, ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cinsiyetleri ile hakemin takımlarının aleyhine vermiş oldu u karardaki tavırları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($X^2_{(2)}: 9.837, P < .05$).

Tablo 35. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının yaşları ile müsabaka izlemeye gitme nedenleri arasındaki ilişkiye göre dağılımı

Yaş	Takımını desteklemek için		Kavga için		De arj olmak, stres atmak için		Hakemlere ba ırmak için		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
20 ve altı	16	57.1	4	14.3	4	14.3	2	7.7	26	100.0
21-25	44	61.1	8	11.1	20	27.8	0	0	72	100.0
26-30	64	76.2	8	9.5	12	14.3	0	0	84	100.0
31 ve üstü	96	82.8	4	3.4	16	13.8	0	0	116	100.0

Mezun de il-ilkokul Ortaokul	32	34.8	48	52.2	12	13.0	92	100.0
Lise-yüksek okul	36	33.3	48	44.4	24	22.2	108	100.0
Üniversite-lisans üstü	24	24.0	44	44.0	32	32.0	100	100.0
Toplam	92	30.7	140	46.7	68	22.7	300	100.0

$$X^2=2.671 \quad Sd=4 \quad P=0.614 \quad P>0.05$$

Ki-kare testi sonuçlarına göre, ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının e itim durumları ile taraftarı oldukları takımın ma lup oldu unda nasıl etkilendikleri arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır($X^2_{(4)}: 2.671, P> .05$).

Bu analizde bulunan gözenek sayısı toplam gözenek sayısının %20'sini a tı ndan, anlamlılık testine ili kin sonuçların yorumlanabilmesi için e itim durumu kategorileri birle tirilerek tekrar ki-kare testi uygulanmı tır.

Tablo 37. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının meslekleri ile seyirci olarak herhangi bir olaya katılıp katılmadıkları arasındaki ili kiye göre da ılımı

Katılmadım	Sözlü olarak	Fiili olarak	Dü ündüm	Toplam
	protesto	ettim	katıldım	ama olaylara

katılmadım										
Meslek	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
çi-memur	88	42.3	72	34.6	36	17.3	12	5.8	208	100.0
Emekli										
-ev hanımı	12	75.0	4	25.0	0	0	0	0	16	100.0
Ö renci	12	1.4	36	64.3	8	14.3	0	0	56	100.0
Çiftçi	8	40.0	4	20.0	0	0	0	20	100.0	0
Toplam	120	40.0	120	40.0	48	16.0	12	4.0	300	100.0
$X^2 = 7.266$										
Sd=9										
P=609 P>0.05										

Ki-kare testi sonuçlarına göre, ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının meslekleri ile seyirci olarak herhangi bir olaya katılıp katılmadıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($X^2_{(9)}: 7.266, P > .05$).

Bu analizde bulunan gözenek sayısı toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından, anlamlılık testine ilişkin sonuçların yorumlanabilmesi için meslek kategorileri birleştirilerek tekrar ki-kare testi uygulanmıştır.

Tablo 38. Ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının gelirleri ile müsabakalara gitme sıklıkları arasındaki ilişkiye göre dağılımı

Kendi Müsait	Bütün	Sadece	Toplam
sahamızdaki oldu	um	deplasman	derbi
her maçazaman	ve kendi	maçlarına	

Gelir Düzeyi	n		%		n		%		n		%	
giderimmaçlara												
sahamızdakigiderim												
giderimmaçlara												
giderim												
500-1000TL	32	34.8	28	30.4	20	21.7	12	13.0	92	100.0		
1001-1500TL	0	0	40	43.5	24	26.1	28	30.4	92	100.0		
1501-2000TL	8	15.4	28	53.8	12	23.1	47.7	52	100.0			
2001TL ve üstü	12	18.8	24	37.5	8	12.5	20	31.2	64	100.0		
Toplam	52	17.3	120	40.0	64	21.3	64	21.3	300	100.0		
$X^2 = 13.672$												
Sd=9												
P=0.134 P>0.05												

Ki-kare testi sonuçlarına göre ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının gelirleri ile müsabakalara gitme sıklıkları arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır ($X^2_{(9)}: 13.672, P > .05$).

Bu analizde bulunan gözenek sayısı toplam gözenek sayısının %20'sini a tı ndan, anlamlılık testine ili kin sonuçların yorumlanabilmesi için gelir düzeyi kategorileri birle tirilerek tekrar ki-kare testi uygulanmı tır.

5.TARTI MA

Futbolseverlerin demografik özellikleri incelenmi ve yorumlanmı tır. Ayrıca futbolseverleri iddete yönelten faktörler ile cinsiyet, ya , e itim durumu ve aylık gelir da ılımı arasında anlamlı bir ili ki olup olmadı mı gösteren bulgular tartı ılımı ve yorumlanmı tır.

Ara tırmaya katılan bireylerin cinsiyet da ılımlarına bakıldı ında; %78.7'sini erkekler, %21.3'ünü bayanlar olu turmaktadır.Bu durumda diyebiliriz ki; erkeklerin futbola ilgisi bayanlardan daha fazladır ve halk arasında futbolun erkek sporu olarak kabullenildi i gerçe i hala devam etmektedir.Türkmen ve ark(2012)'nin yaptı ı ara tırmada; erkek bireylerin oranının %88.2 oldu u, Kuru ve Var(2009)'ın yaptı ı ara tırmada erkek bireylerin oranının %89.4 oldu u, Koçer(2012)'in yaptı ı ara tırmada erkek bireylerin oranının %93.8 oldu u bulunmu tur. Yapılan bu çalı malar bizim çalı mamızla paralellik göstermektedir.

Ara tırmaya katılan bireylerin ya da ılımlarına bakıldı ında; %28' ini 26-30 ya arası bireyler, %24' ünü 21-25 ya arası bireyler, %21.3'ünü 31-35 ya arası bireyler olu turmaktadır. Buradan yola çıkarak; Türkiye'nin genç bir nüfusa sahip oldu unu, dolayısıyla bu genç nüfusunda futbola kar ı büyük ilgi gösterdi ini söyleyebiliriz.Bozdemir(1998)'in yaptı ı ara tırmada; 15-25 ya grubu arasındaki bireylerin oranının %74 oldu u, Ça layan(2003)'in yaptı ı ara tırmada; 15-25 ya grubu arasındaki bireylerin oranının %49.1 oldu u, Ta ın(2000)'in yaptı ı ara tırmada; 15-29 ya grubu arasındaki bireylerin oranının %60 oldu u, ahin(2003)'in yaptı ı ara tırmada 14-30 ya grubu arasındaki bireylerin oranının %73.1 oldu u, Acet(2001)'in yaptı ı ara tırmada; 15-29 ya grubu arasındaki bireylerin oranının %73.1 oldu u, Tutkun ve ark(2012)'nin yaptı ı ara tırmada; ya ortalaması 27 oldu u, Koçer(2012)'in yaptı ı ara tırmada; 18-24 ya grubu arasındaki bireylerin oranının %70.8 oldu u bulunmu tur. Bu çalı malar yaptı ımız ara tırma sonuçlarını desteklemektedir.

Ara tırmaya katılan bireylerin e itim durumlarına bakıldı ında; %33.3'ü üniversite mezunları, %32'si lise mezunları, %16'sı ortaokul mezunları, %12'si ilkokul mezunlarıdır. Açıkça görülüyor ki; futbol taraftarlarının e itim seviyeleri oldukça yüksektir. Ta ın(2000)'in yaptı ı ara tırmada; lise mezunlarının oranının %38.7, üniversite mezunlarının oranının %32.9 oldu u,Ça layan(2003)'nin yaptı ı ara tırmada; lise mezunlarının oranının %35.3, üniversite mezunlarının oranının %15.8 oldu u, Cepe(1992)'nin yaptı ı ara tırmada; ortaokul ve lise mezunlarının oranının %70 oldu u, Küçük(1997)'ün yaptı ı ara tırmada; lise mezunlarının oranının %47.5, yüksek okul ve lisans mezunlarının oranının %43.4 oldu u, Arıkan(2000)'in yaptı ı ara tırmada; lise ve yüksek okul mezunlarının oranının %70.5 oldu u, Gültekin ve ark(2000)'nin yaptı ı ara tırmada; ortaokul mezunlarının

oranının %42, lise mezunlarının oranının %41 oldu u, Türkmen ve ark(2012)'nin yaptı ı ara tırmada; üniversite mezunlarının oranının %71.8 oldu u, Tutkun ve ark(2012)'nin yaptı ı ara tırmada; ortaö retim mezunlarının oranının %82.8 oldu u, Koçer(2012)'in yaptı ı ara tırmada; lise ve altı mezunlarının oranının %74.2 oldu u bulunmu tur. Buradaki çalı malar bizim yaptı ımız ara tırmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Ara tırmaya katılan bireylerinmesleklerine bakıldı ında; %56'sı i çı, %18.7'si ö renci, %13.3'ü memurdur. Bu durumda futbol taraftarlarının çe itli meslek gurubundan olabilece ini görüyoruz.Tutkun ve ark(2012)'nin yaptı ı ara tırmada; i çilerin oranının %20.2 oldu u, Arslan ve Bingölbali(1997)'nin yaptı ı ara tırmada; serbest meslekte çalı anların oranının %33.1, i çilerin oranının %29.4 oldu u, Koçer(2012)'in yaptı ı ara tırmada; i siz, serbest meslek, ö renci oranının %71.9 oldu u, Türkmen ve ark(2012)'nin yaptı ı ara tırmada; serbest meslek çalı anlarının oranının %38.7 oldu u bulunmu tur. Bu çalı maların sonucu da bizim yaptı ımız ara tırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Aylık gelir da ılımlarına bakıldı ında; %30.7'si 500-1000TL ve di er %30.7'si 1001-1500TL, %17.3'ü 1501-2000TL, %12'si 2001-2500TL aylık gelire sahiptir. Sonuç olarak; dü ük ve orta gelirli taraftarların futbola daha fazla yöneldi ini görüyoruz. Koçer(2012)'in yaptı ı ara tırmada; dü ük gelire sahip bireylerin oranının %46.1, orta gelire sahip bireylerin oranının %30.3, yüksek gelire sahip bireylerin oranının 23.6 oldu u, Bozdemir(1998)'in yaptı ı ara tırmada; orta ve dü ük gelire sahip bireylerin oranının %80 oldu u, Ça layan(2003)'in yaptı ı ara tırmada; dü ük gelire sahip bireylerin oranının %51 oldu u, Kayao lu(2000)'nun yaptı ı ara tırmada; orta düzey gelire sahip bireylerin oranının %75.5 oldu u bulunmu tur. Buradaki çalı malarda bizim yaptı ımız ara tırmayı desteklemektedir.

Tablo 33'te; ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cinsiyetleri ile takımlarının ma lubiyetinden sonra hırslarını kimden çıkardıkları arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır. Demek oluyor ki; takımları ma lup oldu unda hırslarını çıkarma biçimleri cinsiyete göre de i miyor. Bayanlarda erkekler gibi hırslarını aynı ekilde çıkarabiliyor.

Tablo 34'te; ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının cinsiyetleri ile hakemin takımlarının aleyhine vermi oldu u karardaki tavırları arasında anlamlı bir ili ki

bulunmu tur. Ara tırma sonuçlarına göre: bütün kararları saygıyla karılayanların oranı, erkeklerde %32.2 iken bayanlarda %75.0'dır. Küfür edenlerin oranı, erkeklerde %47.5 iken bayanlarda %12.5'tir. Hakeme bir ey fırlatanların oranı %20.3 iken bayanlarda %12.5'tir. Bu durumda; bayanlar hakemlerin kararlarına erkeklerden daha fazla saygı duyarken, erkekler hakemlere bayanlardan daha çok küfür etmektedirBuradan yola çıkarak diyebiliriz ki; erkekler öfkelerine bayanlar kadar hakim olamamaktadır.

Tablo 35'te; ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının ya ları ile müsabaka izlemeye gitme nedenleri arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır. Sonuç olarak diyebiliriz ki; taraftarların müsabaka izlemeye gitme nedenlerinde ya kategorisinin hiçbir etkisi yoktur.

Tablo 36'da; ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının e itim durumları ile taraftarı oldukları takımın ma lup oldu unda nasıl etkilendikleri arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır. Burada da görüyoruz ki; e itim seviyeleri, takımları ma lup oldu unda taraftarların etkilenme durumunu de i tirmemektedir.

Tablo 37'de; ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının meslekleri ile seyirci olarak herhangi bir olaya katılıp katılmadıkları arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır.Buradan yola çıkarak; taraftarların mesleklerinin seyirci olarak olaylara katılıp katılmama durumunu de i tirmedini söyleyebiliriz.

Tablo 38'de ara tırmaya katılan kulüp taraftarlarının gelirleri ile müsabakalara gitme sıklıkları arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır. Taraftarların gelir seviyeleri ne olursa olsun müsabakalara gitme sıklıklarını de i tirmedini söyleyebiliriz.

6. SONUÇ VE ÖNER LER

6.1.Sonuçlar

Çalı mada a a ıdaki sonuçlara ula ılmı tır.

1. Kulüp taraftarlarının cinsiyet de i keni ile takımlarının ma lubiyetinden sonra hırslarını kimden çıkardıkları arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır.
2. Kulüp taraftarlarının cinsiyet de i keni ile hakemin takımları aleyhine vermi oldu u kararda tavırlarının nasıl oldu u arasında anlamlı bir ili ki bulunmu tur.
3. Kulüp taraftarlarının ya de i keni ile müsabaka izlemeye gitme nedenleri arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır.
4. Kulüp taraftarlarının e itim durumu de i keni ile takımlarının ma lup olmasıyla nasıl etkilendikleri arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır.
5. Kulüp taraftarlarının meslek de i keni ile seyirci olarak herhangi bir olaya katılıp katılmadıkları arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır.
6. Kulüp taraftarlarının gelir de i keni ile müsabakalara gitme sıklı ı arasında anlamlı bir ili ki bulunmamı tır.

6.2.Öneriler

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- 1- iddet ve saldırganlık konusunda e itimler verilmelidir.
- 2-Fair Play e itimleri verilmelidir.
- 3-Sporda iddet yasası herkes için uygulanmalıdır, böylece olu acak saldırganlık durumlarında caydırıcı olabilmektedir.
- 4-Kitle ileti im araçları spor ile ilgili olumlu haberler sunmalı, halkı tahrik edici haberlerden kaçınmalıdır.
- 5-Statlardaki güvenlik önlemleri arttırılmalıdır.
- 6-Kulüpler statlardaki güvenlik önlemlerinin yanı sıra kendi özel güvenlik güçlerini de devreye sokmalıdırlar.
- 7- iddete yönelik davranı ların engellenmesi için sporcular, taraftarlar ve kulüp yetkilileri gayret göstermelidir.
- 8-Müsabaka öncesinde ve sonrasında medyada kı kırtıcı konu malara yer verilmemelidir.

9-Her iki takımın sporcuları ve yöneticileri birbirlerine centilmence davranarak taraftarlara örnek olmalıdır.

10-Özellikle okul ça ındaki çocuklara spor kültürünü ö retmek amacıyla ders müfredatında spor ve iddet konusu yer almalı.

6.2.2. Ara tırma Önerileri

1-Müsabaka öncesinde ve sonrasında olmak üzere 2 ayrı anket uygulaması yapılabilir.

2-Birden çok spor kulübü ara tırmaya dahil edilebilir.

3-Ara tırma farklı illerde yapılabilir.

4-Taraftarların cinsiyetleri ile müsabaka esnasında saldırganlı a yönelten en önemli sebep arasındaki ili ki incelenebilir.

5-Ara tırma erkekler ve kızlar arasında yapılabilir.

6-Ara tırmaya katılan taraftar sayısı artırılabilir.

KAYNAKLAR

Acet, M. (1997).“Futbol Seyircisinin Sosyo-Kültürel Yapısının İddet Eylemine Etkisi,Voleybol Ve Basketbol Seyircileri ile Karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul, s.12-30

Acet, M. (2001).“Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan Olmaya Yönelten SosyalFaktörler”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Acet, M. (2006). “Sporda Saldırganlık ve İddet”, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.s.9

Adana Demirspor Kulübü Resmi İnternet Sitesi, Erişim Tarihi: 5 Nisan 2015, www.adanademirspor.org.tr

Arıkan, A. N. (2000). “Farklı Branşlardaki Spor Seyircilerinin Sosyo-Kültürel Profili ve İzleyicilik Durumları Üzerine Bir Araştırma”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara, s.89.

Arslan, C.,Bingölbalı, A. (1997).“Futbol Seyircisini Fanatik Olmaya Yönelten Motivasyonel ve Psikolojik Etkenler”, Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim Ve Teknolojisi Dergisi, Yıl:6, 3-10.

Aron, R. (1992) *Sınıf Mücadelesi*, Çev: Erol Güngör, Emek Matbaacılık, 2.Baskı, İstanbul.

Arslanoğlu, K.(2005). Futbolun Psikiyatrisi, İthaki Yayınları, İstanbul, s.309

Aslantürk, Z, Amman, M.T. (2000).“Sosyoloji Kuramları, Kurumlar, Süreçler, Teorileri”,Kaknüs Yayınları, 1.Baskı, İstanbul, s.234-314

Ayan, S.(2006). “ İddet ve Fanatizm”, C.Ü. ktisadi ve dari Bilimler Dergisi, 7 (2),S.191-209.

Baldık, Ö. (Ekim 2002). “Futbolun Ku atıcılı ı Altında”, Zafer Dergisi, 310.

Bozdemir, M.(1998). “Futbol Fanatizminin Sosyolojik Açıdan Tahlili”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sa lık Bilimleri Enstitüsü Beden E itimi ve Spor Anabilim Dalı, stanbul. S.1-30

Babacan, D. (1993). “Futbol ve Hakem”, TFF E itim Yayınları:4, Ankara. S.27

Bozdemir, M.(1998). “Futbol Fanatizminin Sosyolojik Açıdan Tahlili”, Marmara Üniversitesi Sa lık Bilimleri Enstitüsü Beden E itimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi, stanbul.

Campbell, A. AndMuncer, S. (1990). “Cousses Of Crime, Uncervering A Lay Model”,CriminalJusticeAndBehavior, Vol. 17, No. 4, December, s.410-419.

Cengiz, R.(2004). “Yazılı Spor Basınında İddet ve Fair Play Sunumu”, Türkiye Futbol adamları Derne i Ankara übesi ve Spor Toto Genel Müdürlü ü Futbol Müsabakalarında Terörün Nedenleri ve Önleme Yolları Bilimsel Ara tırma Yarı ması, Ankara, s.21-50.

Cepe, K.(1992). “Futbol Müsabakalarında Seyircilerin Saldırganlıkları ve İddet Sebepleri Üzerine Bazı Ara tırmalar”, Gazi Üniversitesi Sa lık Bilimleri Enstitüsü Beden E itimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Cumhuriyet Gazetesi: 15.05.1991. Futbol 2. lavesi. s.18, 31.08.1985 s.6.7, 28.11.1986 s.6.

Ça layan, H.S.(2003). “Futbol Seyircisini iddete Yönelten Faktörler”
Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sa lık Bilimleri Enstitüsü,
Konya, s.3-50.

Çaha, Ö. (1999).“Spora Yaslanarak Bir Nefes Almak”, Dü ünen Siyaset Dergisi, Mart,
Sayı:2, 115-125.

Do an, B. ve Moralı, S.(1999).“Futbol’da Seyirci Ta kınıkları ve Bunun Altında
Yatan Psiko-Sosyal Nedenler” ”, Futbol:Bilim ve Teknoloji Dergisi, 6 (2),s.16-20.

ERDEML , A.(1996). nsan, Spor ve Olimpizm, Sarmal Yayınevi, stanbul, s.2

Ergil, D. (1980). “Türkiye’de Terör ve iddet”, Turhan Kitabevi, Ankara, s.80-95

Erkal, M. ve Ark. (1997). Ansiklopedik Sosyoloji. s.110

Genç, D. A.(1998). Spor Hukuku, 1.Baskı, Alfa Yayınları, Ankara, s.180-184.

Gökulu, G.(2008).“Futbol Haberlerinin Sunumunda iddet, Fanatizm ve
Milliyetçilik” Toplum ve Demokrasi, 2 (3), Mayıs-A ustos, 2008.

Gültekin, O. ve Ark. (2000). “Futbol Sahalarında iddet Ve Emniyet Güçlerinin
Tutumu Üzerine Bir Ara tırma”,21.Yüzyılda Polisin E itimi Sempozyumu Bildiriler
Kitabı. 14-15 Kasım. Ankara: Biga Basım Yayım, 25-27.

Halis, M. ve Ark. (2005). “Futbol Takımı Taraftarlarının iddet ve Saldırganlı a
Bakı larına li kin Bir Ara tırma”, Polis ve Sosyal Bilimler Dergisi, 2 (3), s.1-14.

Karagözo lu, C., Ay, M.S. (1999). “Futbol Seyircisinde saldırganlık E ilimleri:
stanbul Örne i”, Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, Yıl:6,
Sayı:3, s.27-31.

Kasır, H.A. (1993).“Kültür Bilinci”, Denge Yayınları, İstanbul, s.53.

Kavukçuo lu, D.(2004).“ İddet 2”, Cumhuriyet, 14. Kasım, s.17. (GAZETE)

Kayao lu, A.G.(2000). “Futbol Fanatizmi, Sosyal Kimlik ve İddet: Bir Futbol Takımının Taraftarlarıyla Yapılan Çalışma”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji(Sosyal) Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Kayao lu, A.G. (2003). “Futbol hooliganizmi ve sosyal psikolojik bakı açısı”, Ankara Emniyet Müdürlü ü, Futbolda İddet ve Önlenmesi Sempozyumu, 301, Ankara: EGM Basımevi. s.301

Kılıçgil E. (2003). “Futbol Taraftarlarının İddet ile İlgili Tepkilerinin Psiko-Sosyal Boyutları”. Spormetre Dergisi, 1(1): 21-29, Ankara Üniversitesi.

Kıraç, E. (2012).“Futbolda İddet ve Çıkış Yolları Üzerine Bir Deneme”, www.sporhukuku.org.tr, Erişim Tarihi: 05.03.2012, s.3

Kocabay, Y.(1990). Türkçe Fransızca Büyük Sözlük (Grand Dictionary), Tisimat BasımSanayi, Ankara, s.662.

Koçer, M.(2012). “Futbol Derneklerine Üye Olan Taraftarların İddet ve Hooliganizm Etkilerinin Belirlenmesi: Kayseri Örneği”.

Kola, N. (23-29 Aralık 1995). “Delikanlı Taraftar Ayağa Kalksın”, Aksiyon Dergisi, Yıl:2, Sayı:55, s.24-29.

Kozano lu, C.(1990). Türkiye’de Futbol‘Bu Maçı Alıcaz’, Kıyı Yayınları, İstanbul. S. 79-80

Köknel, Ö. (1996). “Bireysel ve Toplumsal İddet”, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, s.38-43.

Kuper, S.(Çev. Sinan Gürtunca),(1996). “Futbol Asla Sadece Futbol De ildir”, Gençlik Yayınları, stanbul, s.1

Kurtkan, A. (1976) Genel Sosyoloji,Fakülteler Matbaası, stanbul, s.232.

Kurtiç, N. (2006). “Futbol Seyircisini Saldırganlı a ten PsikososyalNedenler (Sakarya li Örne i)” Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, s.28.

Kuru, E., ve Var, L.(2009) “Futbol Seyircilerinin Spor Alanlarındaki Saldırganlık Davranı ları Hakkında Betimsel Bir Çalı ma (Kır ehir li Örne i)”, Ahi Evran Üniversitesi Kır ehir E itim Fakültesi Dergisi, Cilt: 10(2);s.141

Küçük, V.(1997). “Sporda Yönlendirmenin Yeri ve Önemi, Futbol Örne i”, Marmara Üniversitesi Sa lık Bilimleri Enstitüsü Beden E itimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamı Doktora Tezi, stanbul.

Mirio lu, M.(2007). “Futbol Haberlerinin Sunumunda iddet: Hürriyet, Zaman Ve Birgün Gazetelerinde Futbol Sunumlarının Analizi”,Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, leti im ABD, Anadolu Üniversitesi, Eski ehir. s.7

Mosses, R. (1996). “ iddet Nerede Ba lıyor”, iddet, Cogito, Sayı: 6-7, Syf: 23-28

Nirun, N. ve Ark. (1993) Liseler için Sosyoloji III, MEB Yayınları, 7. Baskı, stanbul. S.143-145

Nirun, N. (1994). “Sistematik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür”, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.

Oluç, M. (1987). “Sosyal Sınıflar (Sosyal Katmanların) Pazarlama Açısından Önemi”, Pazarlama Dünyası, Yıl:1, Sayı:2, 2-12.

Özdemir, C.ve Mercan, R. (2006). “Spor ve İddet: Adnan Menderes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma”, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla; 936-938.

Özmaden, M.(2004). “Futbola İlişkin Dışsal Etkenlerin Seyirci Saldırganlığı Üzerindeki Etki Düzeylerinin Araştırılması”, Türkiye Futbol Federasyonu Ankara Şubesi ve Spor Toto Genel Müdürlüğü Futbol Müسابakalarında Terörün Nedenleri ve Önleme Yolları Bilimsel Araştırma Yarışması, Ankara, s.51-66.

Özmen, H.(2000).“Futbol, Hooliganizm ve Medya”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, İstanbul. S.1-20

Özsoy, S. (2007). “Kamuoyunun Spor Medyasından Beklentilerinin Nitel ve Nicel Yönden Değerlendirilmesi”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Özsoy, S.(2011). “Spor Gazetelerinin Başlıklarında Militarist ve İddet Çerikli Metaforlar”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 1 (1), s.88-114.

Pehlivan, Ö.(2003). Ankara Emniyet Müdürlüğü, “Futbolda İddet ve Önlenmesi Sempozyumu”, s.223, Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi

Poutvaara, P. andMikael P.(2009) “ Hooligans”, Hooliganism andPoliceTactics, 2009, p.441-453.

Saltık, Y. (2002). “Türkiye’de Taraftarlık Anlayışı ve Futbolda Hooliganizm”.

Sezen, Y. (1999).“Sosyolojide Ve Din Sosyolojisinde Temel Bilgiler Ve Tartışmalar”,

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, No:39, İstanbul. S.25

Stemmler, T.(2000). “Futbolun Kısa Tarihi”, Çeviren:Necati Aça, Ankara, Dost Kitabevi. s.17-18

ahin, H.M. (2003). “Sporda İddet ve Saldırganlık”, Nobel Basım Evi. S.85

Ta gın, Ö. (2000).“Fenerbahçe Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik Profili”, Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi,Selçuk Üniversitesi Sa lık Bilimleri Enstitüsü Beden E itimi ve Spor Anabilim Dalı, Konya.1-36

T.C. Ba bakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Sözlü ü, Ankara. Eri im: 20 Kasım 2014. www.tdk.gov.tr

Tel, M.(2014). “Türk Toplum Ya antısında Fair Play”, Fırat Üniversitesi, Beden E itimi ve Spor Yüksekokulu, Elazı . S.697

Tercüman Gazetesi (1981).Spor Ansiklopedisi:“Futbol,Tercüman Matbaacılık”, stanbul, s.65-67.

Tuncel, M. (2003).” İddeti Etkileyen Sosyal ve Psikolojik Faktörler”, Ankara Emniyet Müdürlü ü, Futbolda İddet ve Önlenmesi Sempozyumu, s.117-119, Ankara: Emniyet Genel Müdürlü ü Basımevi

Tutkun E. (2007).“Futbolda Yetenek Seçim Modelleri”, Akademi Basın ve Yayıncılık, stanbul, s.56-63.

Tutkun, E. Ve Ark. (2012). “Samsunspor Taraftarlarının Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve İddete E ilimleri”, Selçuk Üniversitesi Beden E itimi ve Spor Bilim Dergisi;14(1): s.56-63

Türkiye Futbol Federasyonu(2008). “Türkiye Futbol Federasyonu 2008-2009 Sezonu Türkcell Süper Lig Müsabakaları Statüsü”, Ankara.

Türkiye Futbol Federasyonu(2008). “Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı”, Ankara.

Türkmen M. ve Ark.(2012). “Sosyolojik Açıdan Sporda İddet ve Çirkin Tezahüratın Nedenlerinin Ara tırılması: Manisapor Taraftarları Örne i”, Celal Bayar Üniversitesi Beden E itimi ve Spor Yüksekokulu, Manisa.

Ulus, S. (2007). “Sporda/Futbolda kısı kısıtılan İddet ve Milliyetçilik” . Marmara İleti im Dergisi, Sayı:12, İstanbul, s.217

Yarsuvat, D., Bolle, P-H.(2002).“Sporda İddet ve Fanatizm Semineri Notları”, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 27.

Yetim, A. (1999).“Ö retmenlik Mesle i ve Beden E itimi Ö retmeninin Sosyal Görevleri”, Türkiye Sosyal Ara tırmalar Dergisi, 3(3), 222-234.

Yetim, A. (2000).“Sosyoloji ve Spor”, Topkar Matbaacılık, Ankara.

Yüksel H. ve Ark. (1998).“Futbolda İddetin Toplum Bilimsel Boyutları”,Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim veTehnolojisi Dergisi, Yıl:5, Sayı:1, 22-26.

ANKET FORMU

Sevgili Arkadaşlar

Bu anket, Yakın Doğu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Programı'nda yapmakta olduğum "Futbolseverleri İddete Yönelten Faktörlerin Saptanması ve Çözüm Önerileri" konulu yüksek lisans bitirme projesinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Elde edilen sonuçlar başka bir amaç için kullanılmayacaktır.

Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

1.Cinsiyetiniz?

Erkek Bayan

2.Yaşınız?

15'ten küçük 15-20 21-25 26-30 31-35 36-40

41 ve üzeri

3.Eğitim Durumunuz?

Herhangi bir okuldan mezun değilim

İlkokul Ortaokul Lise

Yüksekokul Üniversite Lisansüstü

4.Mesleğiniz?

Öğretmen Memur Emekli

Öğrenci Çiftçi Ev Hanımı

5.Aylık Geliriniz?

500-1000 TL 1001-1500 TL 1501-2000 TL

2001-2500 TL 2501-3000 TL 3001 TL ve üstü

6.Doğum Yeriniz?

Köy Kasaba İlçe

İl Büyük şehir Yurt Dışı

7.Medeni Haliniz?

Evli Bekar Bo anmı Ayrı Ya ıyor

8.Kaç çocu unuz var?

Yok 1 2 3 4 ve üzeri

9. kamet etti iniz yer?

Köy Kasaba İlçe

1 Büyük ehir Yurt Dı ı

10. kamet etti iniz evin tipi?

Apartman dairesi Müstakil

Lüks apartman Villa

11. kamet etti iniz evin mülkiyeti kime ait?

Kendime Aileme Kira

12.Arabanız var mı?

Evet Hayır

13.En sık izledi iniz televizyon programı nedir?

Haberler Diziler Filmler

Magazin Programları Spor Programları

14.Futboldaki oyun kurallarını ve yeni yapılan de i iklikleri biliyor musunuz?

Evet Hayır Kısmen

15.Sizce takımınıza haksızlık yapıyor mu?

Evet Hayır Kısmen

16.Müsabakalara ne sıklıkla gidersiniz?

- Kendi sahamızdaki her maça giderim
 Müsait oldu um zaman maçlara giderim
 Bütün Deplasman ve kendi sahamızdaki maçlara giderim
 Sadece derbi maçlarına giderim

17.Günlük ya antınızdaki tepkiler ile müsabaka sırasındaki tepkileriniz aynı mı?

- Evet Hayır Kısmen

18.Amigolar sizi nasıl etkiler?

- Olumlu Olumsuz Hiç etkilemezler

19.Amigoların davranı larını nasıl de erlendiriyorsunuz?

- uursuz hareket ediyorlar
 Olayları ate liyorlar
 Ta kınıkları önlüyorlar

20.Taraftarı oldu unuz takımın ma lup olması sizi nasıl etkiler?

- Beni pek etkilemez
 Kavgacı bir yapıya bürünürüm
 verimim dü er

21.Hakemlerin taraftarı oldu unuz takımın aleyhine vermi oldu u bir kararda tavrınız

ne olur?

- Bütün kararları saygıyla kar ılarım
 Küfür ederim
 Hakeme bir eyler fırlatırım

22. Takımınızın ma lubeiyetinden sonra hırsınızı kimden çıkartırsınız?

- Ailemden
- Arkada larımdan
- Kendi takımımın sporcu, antrenör ve yöneticilerinden

23. Sizce taraflar arasındaki iddet olaylarının en önemli nedeni nedir?

- Taraftarı olunan takımın ligdeki konumuna ba lı beklentilerinin gerçekte memesi
- Do al ki ilik yapısındaki iddet e ilimi
- Ekonomik yetersizlik
- Taraftarların yetersiz e itimleri

24. Müsabaka izlemeye niçin gidirsiniz?

- Takımımı desteklemek için
- Kavga etmek için
- De arj olmak, stres atmak için
- Hakemlere ba ırmak için

25. Sizce futbol kar ıla malarından önce seyircileri saldırganlı a yönelten en önemli faktör nedir?

- Medya
- Kulüp yöneticilerinin açıklamaları
- Geçmi maçlardaki olaylar
- Rakip futbolcuların tavırları

26.Müsabaka esnasında sizi saldırganlı a yönelten en önemli sebep nedir?

-)Rakip antrenörün olumsuz davranı ları
-)Rakip takımın seyircilerinin olumsuz davranı ları
-)Rakip takımın oyuncularının olumsuz davranı ları
-)Kendi oyuncularınızın olumsuz davranı ları
-)Hakemin yanlı tutum ve davranı ları

27.Sizce iddet olaylarına kar ı alınabilecek en önemli tedbir ne olmalıdır?

-)Medya ve spor yazarları taraftarları olumlu etkilemeli
-)Yeterli saha içi ve saha dı ı önlemler alınmalı
-)Bayan taraftarların sık sık maça gelmeleri için te vik edilmeli
-)Taraftarlar futbol oyun kuralları konusunda bilgilendirilmeli

28.Sizce kitle ileti im araçları(televizyon, gazete, dergi vb.) iddeti körüklüyorlar mı?

-)Evet
-)Hayır
-)Kısmen

29.Yöneticilerin tavırları ve davranı ları olayların çıkmasına neden olabilir mi?

-)Evet
-)Hayır
-)Kısmen

30.Sizce cezai önlemler iddet olaylarını engeller mi?

-)Evet
-)Hayır
-)Kısmen

31.Seyirci olarak herhangi bir olaya katıldınız mı?

Katılmadım

Sözlü olarak protesto ettim

Fiili olarak katıldım

Dü ündüm ama olaylara katılmadım

32.Futbol müsabakalarındaki ifreli yayını onaylıyor musunuz?

Evet

Hayır

Kısmen